

POŠTNA PLAČANA V GOTOVINI

VIGRED

DEKLIŠKI LIST

Tiskovni sklad „Vigredi“.

Prejeli smo tudi še:

Korenjak Kristina, Dramije	Din	9.—
Marija Kmetič, Zg. Bernik	»	10.—
Francka Pavšič, Otalež	»	4.—
Krožek, Trbovlje	»	25.—
Krožek, Trata	»	5'50
Ivanka Žerovec, Radovljica	»	10.—
Fran Leskovar, Požega	»	30.—
Oruški krožek Šoštanj	»	100.—
Katarina Kneže, Sv. Katarina	»	1.—

Skupaj danes . . . Din 194'50
Zadnji izkaz . . . » 2 023'25

Skupaj . . . Din 2.217'75

Vsem dosedanjim darovalcem prav vesel božič in za novo leto bogatega božjega blagoslova. Vsem dosedanjim in novim dobrotnikom pa tudi v novem letu prav toplo priporočamo Vigredni tiskovni sklad. V času vsesplošne poplave z brezverskim in umazanim tiskom je uprav misijonsko delo, če na katerikoli način pospešujemo dober tisk. Mala vsotica se posamezniku niti ne pozna, potem skupnega dela pa je tudi v tem primeru star pregovor »Zrno do zrna pogača« še vedno resničen. Bog živi!

Uprava dekl. lista „Vigred“.

Mehanično umetno vezenje zastorov, perila, monoogramov, zastav, oblek, entlanja, vložkov in čipk, ažuriranje.

Matek in Mikuš, Ljubljana

poleg hotela »Štrukelj«

Predtiskanje in prebadanje vzorcev za ženska ročna dela. Brezkonkurenčna izvršitev in zelo cena dela.

Vsebina:

R. L. T.: Pridi, sestra, in podaj mi roko	1	Rožni dom:	
Večerni razgovori pri ospej Eli	2	Francka G.: Oskrbnicam Rožnih domov	16
P. Krizostom: Naš korak	4	Slavko Savinšek: Orliške zarje	18
H. B. — A. L.: »Je pa davi slanica pala...«	4	Od srca do srca	18
Mira: Beda	9	Vigrednica-gospodinja	19
Slavko Savinšek: Slikarstvo	9		
Stana: Božič	11	Organizacija:	
Rado R.: Božična pota	11	Stane Kregar: Mehko, skrivnostno pesem	
Slavko Savinšek: Iz življenja v življenje	11	poje Vigred	21
Stana: Pravljičica — resnica	14	Iz orliške centrale	21
Franjo Neubauer: K maši gre	15	Sestre sestram	21
J. G.: Spominski cvet umrli součenki na		Uredniška molčečnost	23
prerani grob	15	Prejeli smo in priporočamo	23
Franjo Neubauer: Čez kratko	16		

VIGRED

DEKLIŠKI LIST

LETO V / V LJUBLJANI, 1. JANUARJA 1927 / ŠTEV. 1

R L. T.

Pridi, sestra, in podaj mi roko . . .

Agna — iz življenja:

Kako to, da še govoriš Agna—Jagenjček—Neža, ko vendar že 1623 let tako mirno in sladko spiš tam v Rimu ob Nomentanski cesti? In nas še kličeš, in nas še vabiš? Ali si res bila šele trinajstletna že tako odločna? Vem, da so ti ponujali čašo ljubezni, ti pa si hotela napoj ljubezni od Njega, ki je sin Marijin. Tako mlada, tako nežna, tako lepa in že v smrt . . . Agneza, nikar! Kako naj te razumem? Glej, saj sem bila tudi jaz trinajstletna in šestnajsta pomlad je tudi že pricvela pod moje okno, pa si želim življenja in še, še . . . Ne veš, kako noč in dan prepeva v meni:

To čašo tebi radostna mladost!

Kipi v njej vino mojega življenja.

In vre, kipi opojna v njej sladkost

vseh mojih zlatih sanj in hrepenenja . . .

Je še tudi druga pesem v meni, toda le lihotna in ne razumem je, ker je ne maram razumeti . . . Agna—Jagenjček, ali sem rekla ne maram? — Ah, ne morem. Tako težko je, tako temno, ali bi res morala odpevati? Povej, jaz poslušam, Agna!

Agna-Svetnica:

Jagenjček, sestra po imenu, kaj se mučiš? Čemu skrbiš? Eden je, ki nas ljubi, Eden je, ki nas kliče. Mene prej, tebe, ko pride ura. Praviš, da me ne razumeš — odkod ta odločnost mojih trinajstih pomladi. Jagenjček nespametni, saj ne sama iz sebe. Saj me je On, Vsevladar prijel in vodil za roko in angeli so mi stregli in mi stali ob strani. Ne sama, ne sama. Stori kar moreš, delaj kar moraš. In ni za pse moja pot, že On pokaže: kod in kam. Ali ti bo težko sami, ali naj te spremim?

Pridi, sestra, in podaj mi roko,

iz dalj brez meja,

da potujeva tiho, roko v roki,

ao božjih zvezda.

Agna—Jagenjček, že grem . . .

112910

Večerni razgovori pri gospej Eli.

(Navzoči so: gospa Ela, njen soprog zdravnik, sedemnajstletna hčerka Marjanica, njena prijateljica Magda, Leon Ansgar. Prostorna, zelo udobno in okusno urejena meščanska soba. Servira se pravkar čaj.)

MAGDA (bere).

MARJANICA: Kaj zopet bereš: Neprestano si v knjigah, da le moreš!

MAGDA: Ni knjiga, časopis je. Ilustracije. Čakaj, tu sem nekaj videla, kar bo tudi tebe zanimalo. Nove toalete. in ples.

MARJANICA: Nikar tako glasno! Saj vendar veš, kako mama misli o teh stvareh!

GOSPA ELA (prijazno): Kaj pa imata vedve? Zopet kaj novega?

MAGDA: Da, novo številko Ilustriranega mesečnika sem si pravkar kupila. Vas zanima? Prosim! (Ji ponudi.)

ELA (pogleda, vidi par slik, ki užalijo njen ženski čut). Magda, kako le morete to kupovati! Mene take slike užalijo. In povesti so bržkone temu primerne. Kar škoda mi se te zdi za tako berilo. Marjanica tega ne smeš brati.

MARJANICA: Zakaj pa ne? Če Magda lahko... Saj je samo za eno leto starejša. In saj vendar ni nič hudega!

OČE-ZDRAVNIK: Za kaj gre?

ELA: Ne pustim, da bi brala takele časopise. Ne rečem, da bi bilo kaj posebnega ali hudega notri, ali vendar se mi zdi neprimerno zanjo, ko imamo toliko res lepega in branja vrednega.

ZDRAVNIK: Gospodična Magda, smem prositi.

MAGDA (kot nekoliko v zadregi, mu poda revijo).

ZDRAVNIK (ogleduje): No nič hudega. Par zaljubljenih pesmi, nekaj kratkokrilih deklet je naslikanih in še par novih frizur, in toalete. Ne rečem, ravno vroče jim ne bo v teh oblekah. Ampak končno... Gospodična Magda le berite, tudi tebi, Marjanica, ne bom branil... Z mamom se pomeni. Meni ni do takih skrbi.

ELA: Tako...

LEON ANSGAR: Ali dovolite gospod doktor, da jaz pridenem par misli?

ZDRAVNIK (z zanimanjem): Seveda, prosim. Saj človek sam res ne utegne vsega preudariti — za in proti — glede takih listov. Pravkar ste videli, da sem jaz drugačnega mnenja kot moja soproga. Kako sodite vi?

LEON ANSGAR: Sodim nerad. Pač pa se spominjam, da sem nekje bral, da celo misli zapuste neko sled v nas, ali boljše rečeno, vsaka misel vpliva na nas.

MAGDA (živahno): No, in...

LEON ANSGAR: Misel lahko sami do konca izpeljete. Če misli ne gredo brez sledov mimo nas, kako naj gredo slike? Kako naj beremo, ne da bi na nas vplivalo? Za to ni treba naše volje. Vpliv je nehoten — kakor se oko zapre, ob nevarnosti brez naše volje — podobno je z duhom spričo novih vtiskov.

MARJANICA: Ampak gospod doktor — to je le v zabavo. Saj ne beremo resno. Poleg tega so povesti in članki tako kratki.

LEON ANSGAR: Ali je treba vedno liter vode, da se opečete?

MARJANICA: Tisto ne, ampak...

ZDRAVNIK: Ne, Marjanica, ampak to je naš doktor dobro povedal.

MAGDA: Ampak, me smo že odrasle. Že vemo kaj ni za nas, in kaj je za nas.

Poleg tega redno obe bereva odločno katoliške knjige in časopise.

ELA: Katoličani smo — in to je samo naša dolžnost — ono ne naša pravica.

MAGDA: Ta list pa ni nikjer izrečno prepovedan.

ZDRAVNIK: No, Magdica, če boste šla mimo luže, pa ne bo pred lužo napisano — nevarno! — skakanje v lužo prepovedano! — ali boste skočila v lužo? Gotovo ne. Zato Vaš ugovor ne drži.

ELA: Saj to je ravno. Vedno poudarjamo, da nismo več otroci in da imamo sami razum, pa vendarle vedno čakamo na izrečne prepovedi kot pravi otroci. Čemu brati, če nič ne koristi? — In o dobri zabavi tu ni mogoče govoriti.

MARJANICA: Obzorje se pa le širi.

LEON ANSGAR: Prav imaš, Marjanica, obzorje se res širi. Ampak na katero stran? Ali kvišku, ali za-te dobro? Da s priliko pojasnim. Ali gre popotnik skozi močvirje, ki je nevarno in ima samo nekaj povsem varnih prehodov, po novih potih, ki vodijo v negotovost, ali po že začrtanih? Gotovo po zadnjih, in vendar bi se mu morda odkrila nova pot, obzorje bi se mu razširilo.

MAGDA: To ne velja. Tu ne gre za močvirje.

LEON ANSGAR: Ampak za...? (Magda ne ve nadaljevati.) Sploh pa sem namenoma odgovoril v priliki. Vi, gospodična Magda, ste hoteli bržkone reči, da je tudi take knjige potrebno brati, da pač spoznamo nevarnosti, ki nas obdajajo.

MAGDA: Tako nekako.

LEON ANSGAR: In v tem imate prav. Toda na eno pozabljate: na izkušene vodnike, ki tudi v planinah sekajo nova pota in iščejo varnih prehodov.

ZDRAVNIK: To pa drži, gospod doktor, ampak odraslim bi pa cerkev le lahko pustila svobodo.

LEON ANSGAR: Če se ne motim, ste prej sami rekli, da ne utegnete pre-mišljati o teh stvareh. Mislite, da toliko in toliko drugih bolj utegne? In mislite, da naše gospe in gospodične to kaj preudarijo? Močno dvomim.

ELA: Gospod Leon, Vam dam docela prav. Kako naj bo človek povsod doma?

MAGDA: Duhovniki pa tudi vsega ne vedo, in cerkev vendar po njih prepo-veduje te in one spise in časopise in knjige in tisk in kaj vem kaj še vse.

LEON ANSGAR: Vprašajte gospoda zdravnika, če je prej prestal in prebolel vse ženske bolezni, in se mu ženske še-le potem zaupajo.

ZDRAVNIK: Magda, ta ni slaba...

MAGDA: Na to pa res nisem mislila. Ko človek tolikrat čuje govoriti to in ono, nazadnje le nekaj ostane, pa človek ponavlja.

ELA (proti Marjanici): Kaj ne, obzorje se širi... Torej pri tem ostane. Ti Marjanica, tega lista ne boš brala. In Magda...

MAGDA: Tudi jaz ga ne bom. Sploh moram pa še celo stvar preudariti.

ELA: Verjemi mi, Magda, mi katoličani vse premalo umevamo in cenimo modrost cerkve. Saj ne rečem, da sem sama dosti boljša, ampak v tem sem pa odločna: katoličan naj bere katoliške liste.

MAGDA: Utegnete imeti prav. Gospod doktor, že greste?

LEON ANSGAR: Vas počakam?

MAGDA: Prosim da; bi Vas rada še med potjo nekaj vprašala.

(Se poslove.)

Naš korak.

*Kakor studenček
izpod skalnih vrhov
smo prižuborele — — —*

*Kakor jata ptic
iz daljnih gozdov
smo prižvrgolele — — —*

*Naš korak je solnčni smeh —
cekini zveneči
na trdih tleh.*

*Glejte nas, kako smo mlade —
kot trata zvončkov
sredi livade.*

*Lepota naša
je lepota kraljevih hčera,
skrta v globino srca.*

Me smo srečne. —

*Ne kakor oni, ki danes so,
jutri jih ni. —
Me smo večne.*

*V nas je življenje.
Smrti ne poznamo.
V nas je hrepenenje —
vroča živa kri. —
V naših srcih gori.*

*Me smo jablane božje sad —
na naših licih je maj,
ljubezen je naše duše sijaj.
V naših prsih je večna pomlad;
živa vera je naš največji zaklad.*

*Studenček smo izpod skalnih vrhov,
jata ptic iz daljnih gozdov.
Naš korak hili
v kraljestvo božjih gradov...*

Henriette Brey — A. Lebar:

„Je pa davi slan'ca pala ...“

(Narodna pesem.)

Je pa davi slan'ca pala,
na zelene travnike;
je vso trav'co pomorila,
vse te žlahtne rožice...

Zblestečim srebrom obrobljen rožnat oblček še visi na večernem nebu. Nad njim širok pas nebesne sinjine, pretkan z blede zelenino. Toda sivi oblaki se neprijazno in vedno hitreje pojavljajo, kakor peneci se morski valovi segajo po tem zadnjem koscu lepote, dokler je ne zabrišejo v enakomerno sivino...

»Kakor pri nas, vse se pogreza, potaplja, vse, vse!« šepče Knezova Tinka, ki stoji pri oknu borne kočice in s stisnjenimi ustnicami gleda za zadnjimi ostanki večerne zarje. »Prav tako je tudi pri nas. Vse se pogreza v mračni bedi. Zadnji konček lepote, zadnja trohica veselja... Moj Bog, tako življenje!«

Z urno kretnjo blede roke, si je popravila kostanjeve kodre s čela. Mlado, lepo lice je kakor razorano od notranjega odpora.

S težavo obvladana, strastna žeja po življenju kriči iz njenih devetnajstih let. Nekaj vročega, žgočega, premočnega kipi iz razgretega lica.

Ah, kako sovraži to vsakdanje suženjstvo! Sovraži! Delati hoče, seveda, to pač! Pa ne tako! Ne tu počasi umirati!

Ko bi jo oče vsaj pustil, da gre! — O, če bi...! In pritisnila je vroče čelo na mrzlo železno omrežje na oknu in komaj zadrževala solze, vroče solze.

Kratko dihanje bolehavega očeta je polnilo vzduh v sobi. S polglasnim vzdihom je prestala mati s šivanjem na stroju in vpeljavala v čolniček polno vretence.

Op. uredništva. Prinašamo prevod romana znane in izredno plodovite pisateljice v Nemčiji, ki nam za eno prihodnjih številk pošlje svoj življenjepis s sliko. Za sedaj pošilja vsem slovenskim dekletom, posebno Vigrednicam, prav srčne pozdrave.

»Ne vidiš več klekljati, Tinka, kaj ne?« je vprašala skoro boječe.

»Ne,« je odgovorila hči trdo, ne da bi se okrenila. »Čipke so zelo drobne, ne morem vzorca več razločiti. Oči me že peko.«

»Seveda, seveda,« je pritrdila mati. »Saj sem si mislila.«

Hitro se je zmračilo. Iz vseh kotov nizke sobe, ki je bila delavnica, kuhinja in spalnica staršev, vse obenem, je lezel mrak, mrk in neprijazen.

Pa je vnovič vzdihnilo ob stroju in s tankim pridrušenim glasom je tožila mati: »Tako zgodaj je danes noč. Nizki, deževni oblaki. Nič več ne vidim, kod šivam. Oh, pa bi morala biti danes gotova. Za trgovino.«

Nihče ni odgovoril.

Tudi niso prižgali luči. Čemu tudi? Bledo, mrko bedo okoli sebe so poznali tudi brez luči. Vsakdo izmed njih je videl tudi skozi temo suhljata, izstradana lica vseh prav dobro pred sabo. In za medsebojni razgovor? Za to pač ne rabijo luči.

In tudi niso govorili. Saj si nimajo kaj povedati. Revščina otopi.

Mati je pravkar poslala enajstletna dvojčka Cirila in Metoda, spat. Ves izvenšolski čas sta sključeno presedela pri mizi. Tudi ona dva sta morala kakor vsi drugi v družini prispevati k vsakdanjemu kruhu z delom svojih rok: papirnate vrečice sta lepila vsak dan ves prosti čas. Pa ju je danes zgodaj premagal spanec in sta molče zlezla po strmih, vegastih stopnicah na podstrešje, vsak z borno večerjo v roki, s koscem črnega kruha. Tiho sta legla na slamo, prepustivši prostor bliže stopnic za starejšega brata, dvajsetletnega Toneta.

Globoko je vnovič zavzdihnila mati in zravнала ves dan nad strojem skrivljeni hrbet. Zgodnji mrak ji je danes zgodaj vzel delo iz rok. Ta čas, sredi poletja, je bilo navadno skoro do devetih še svetlo. In do devetih so se vsak dan sklanjale glave nad delo. Globoko vpognjeni, ne da bi se kdo kvišku ozrl, brez počitka so delali — oče, mati, otroci, štirinajst, tudi šestnajst ur na dan. Komaj, da so si privoščili časa za borno kosilo: krompir, čaj, kruh, redka cikorijina voda...

Mati Marjana bi bila tudi danes še rada šivala kako uro; kajti jutri mora v mesto: oddati izgotovljene otroške oblečke in dobiti novega dela. Uprav zadnji kosi so še neizgotovljeni. A petrolej je drag — ne, Bog vendar da čisto zastonj dnevno svetlobo. Rajši bo jutri zjutraj vstala ob štirih.

Saj pa je tudi danes trudna, tako zelo trudna. Ves dan je neprenehoma drdral stroj, s katerim je Marjana šivala otroške oblečke za tvrdko v mestu, po tri dinarje komad. Res, da je dobila že prikrojene in urezane, toda od teh treh dinarjev mora odtegniti za sukanec in gumb en dinar, torej ji ostaneta samo dva dinarja. Če hitro dela, izgotovi preprosto oblecko v dveh urah in pol. Pač krvavo zaslužen denar!

A je vendar še primeroma dobro; njen mož, invalid Lovrenc Knez zasluži še mnogo manj. Iz ruskega ujetništva je prinesel poleg nerabne leve noge tudi kal zavratne bolezni na pljučih. Tam, v Sibiriji, v dolgih mesecih brezdelja, se je naučil izrezovati lične otroške igračice, ki jih zdaj izdeluje za trgovino v mestu, kar mu vrže kakih petdeset par na uro.

In — Tone, ki je zaradi bolehnosti v šolskih letih in zaradi splošne slabosti — posledice bede — prišel šele s sedemnajstim letom v uk k mizarju, še nič ne zasluži. Drugo leto bo prost in potem pomore domu... Za zdaj v prostem času pomaga očetu: zbija in lepi otroške igračice, hlevčke k jasicam, rezlja ovčke in kravice — in zasluži tuintam kak dinar, ki seveda gre v družinsko blagajno. O, saj sam ne sme imeti nobene želje!

Vse misli uboge, potrpežljive žene so se tako pogosto združile v molčeč, nikdar izgovorjen vzdih: »O ti, ljubi Bog — če na tvoj rojstni dan srečni

otroci stoje ob božičnem drevescu in s svetlimi očki gledajo tvojo zibelko — jaslice in z drobnimi prstki božajo lesene kravice, ovčke, voličke in osličke, ali je res tvoja volja, da je tisoč vzdihov lačnih in bednih na njih?»

O, bogati trgovci otroških igrač tam v mestu, kako bogate iz bede siromakov!

Razbodeni prsti so hitro otrli par vročih solz. Pa bilo je tema in nihče jih ni videl. — Plaho je pogledala v smeri proti kotu, kjer sedi mož. Ni ga videla, a vedela je, da sedi ob mizi, glavo naslonjeno na komolce in srepo gleda predse, mrko, obupano.

Da, obupano! — Če bi vsaj tega ne bilo! A to je najhuje! Odkar se je vrnil iz ujetništva, ni dobil več dela v jeklarni, saj ga tudi ne bi mogel več vršiti. Tovarniškega zraka ne prenesejo več njegova pljuča. — Kakor da bi bilo doma kaj bolje.

Svinčeno težke, boleče, do skrajnosti izmučene noge je potegnila mati k sebi na pručico. Težak zrak, prenasičen s pustim vonjem po kleju, po kuhi in mokrih oblekah napolnjuje izbo. Vsak zdrav človek bi v tem ozračju moral zboleti...

Že prihaja iz kota votlo kašljanje v kratkih sunkih.

»Tinka, odpri okno! Tako dušljiv zrak je tu!« šepne mati in s težkimi koraki stopa k možu, da ga podpre pri kašlju.

»Zapri!« jekne oče med prvim in drugim napadom.

Seveda, ne sme se zračiti! Saj stoje na polici v dveh vrstah pravkar zlepljene igračice; menjajoči se zrak bi jih utegnil vreči vsaksebi in vse delo bi bilo zastoj. Bolje vdihavati pokvarjen in z bolezenskimi bacili prenasičen zrak!

Kašelj je popustil. Hropeče dihanje ponehuje; mati se okrene na svoje prejšnje mesto.

»Ali greš še zdoma, Tone,« nagovori mati najstarejšega sina, ki je vse doslej molče ždel v kotu in je pravkar pretegnil otrple ude, da odide.

»Samo malo k Jurijevim.«

»Ne ostajaj predolgo, Tone. Če hočeš zjutraj par ur prej vstati, bi oče malo dalje poležal. Saj veš, kako bi mu dobro storilo.«

»Že prav. Kmalu pridem... Greš z mano, Tinka?« se obrne k sestri, ki nepremično sloni ob oknu. »Jurče igra novo pesem na tamburico. Ali ga slišiš?

Pozimi pa rožice ne cveto;
fantič, kaj pa za pušlec ti bo?

poje Tone polglasno.

Tinka skomizne z rameni, brez vsakega odgovora. Kaj jo briga še Jurče? Prej — no da, — je rada poslušala veselo petje postavnega sosedovega fanta; tudi v vesele, jasne oči mu je rada pogledala. Pa kaj ji je na njem?

Tako se je dvigalo v nji — toda nekaj mehkega, nežnega, ki se je hotelo tam razcvesti, je morala zadušiti.

»Se mi ne ljubi,« stisne skozi zobe.

»A kaj, kar pojdi!« prigovarja Tone. »Mlinarjeva Roza je tudi tam...«

»Naj le bo. Ti kar pojdi, mene pa pusti v miru!« ga zavrne Tinka.

»Kakor hočeš!« odvrne Tone in izgine pri vratih.

S stisnjenimi ustnicami zre Tinka skozi okno v temo tam zunaj.

Nenavadno nemirne misli in želje ji nocoj ne dajo miru. Vsa njena mlada duša, ta nezadovoljna, razborita, vroča, strastna duša je nocoj vsa iz sebe.

Ali more to morečo, kri pijočo, mlado življenje uničujočo bedo še dalje prenašati? To beraško življenje, ki ji mladost uničuje, s trdimi, kle-

ščastimi prsti tišči za vrat. Ali naj postane tiha, nema, brezčutna, topa, kakor mati?

Ne, tisočkrat ne! Proč iz te ječe! Kako vabljivo trka življenje, neznano življenje na vrata mladega srca! Kako vroče polje po žilah!

Živeti hoče, da živi! Mlada je in lepa; vsaj pravijo tako.

Po svetu vodi mnogo cest, v srečo in veselje. Ena izmed njih je prav gotovo pot do njene sreče. Solnčno zlate daljine se ji odpirajo. O, samo tu ne veneti, se starati, obledeti! O Bog, tako bedno življenje! Dan za dnevom, leto za letom, vedno isto!

»Domače delo.« Kako lepo se to sliši! Kakor tiha sreča v prijaznem kotičku. V resnici pa je sramotno izkoriščanje, pretresujoča beda, zgodnja onemoglost, hiranje.

Oče pokašljujoč, prepal, izčrpan; dan za dnem ena in ista slika, če ne še vsak dan žalostnejša. Mati tako zgodaj postarela, brez moči, tiha, trpeča. Bratje bolehní, slabotni, brez mladostnega poleta. Bledé rastlinice, ki nikoli niso rastle na solncu; preveč je deževalo v cvetje...

In ona sama, Tinka? — Stisnila je ustnice še krčeviteje. Glava ji je vsa vroča, kar gori; vse kosti jo bole, zapestji sta zabrekli. Čipke kleklja, kakor mnoga druga dekleta. Za pet metrov te drobne čipkaste mrežice z rožnatimi vzorci dobi osemdeset dinarjev, pa rabi za to sto in osemdeset ur, dolgih, živce uničujočih sto in osemdeset ur. A od tega odpade še sedem dinarjev za material. Ali ni to sramotenje pravičnosti in človečanstva?

A tam na Bledu, dobre štiri ure odtod, se sprehajajo bogate gospe v svilenih oblekah in z drobnimi čipkami okrašenem perilu. In na teh čipkah so solze in vzdihí ubogih klekljaric!

Na Bledu! O tam je lepo! Samo enkrat je bila tam, ko je teti-potovki pomagala peljati voziček s kuretino, z jajci. Tam je lepo in prav gotovo od tam prihaja rešitev tudi zanjó.

Pilarjeva Rezika, ki služi tam v hotelu za sobarico, ji je o božiču, ko je bila doma, pravila o čudovitih stvareh in o šumnem življenju, ki se tam odigrava.

Kakor skozi ozko špranjo je Tinka tedaj pogledala v neznano lepoto čarobnega sveta, polnega uživanja, kar pa je siroto oslepilo in docela premotilo.

Od tedaj gori v njej neznan ogenj...

Globok vzdih je preletel tmino. Ali mati morebiti sluti duševno bol hčerino...

Sunkoma se okrene Tinka:

»Oče, mati, pustite me vendar, da grem na Bled služít. Pilarjeva Rezika mi preskrbi službo. Samo pustite me, da grem!«

»Ali že spet začenjaš s tem?« jo osorno zavrne oče. »Nikoli ti ne dovolim! Mlado dekle kot si ti naj bo doma, ne pa v lahkómiselnem svetu!«

»Oh otrok, ostani vendar doma!« zaječi truden materin glas sem od ognjišča. »Svet je hudoben... poln nevarnosti... in ti neizkušena! Potrpi še malo!... Saj pridejo tudi za nas boljši časi!«

»Boljši časi?« se roga hči. »Prej ne, da bomo ležali izmozgani na kupčku slame, ker niti delati ne bomo več mogli. Mati, kratkomalo: ne morem več zdržati. Srce mi ne dopusti! Pomislite mati: dvesto in petdeset dinarjev ima Rezika na mesec in še napitnino in še lepe obleke. Toliko denarja mi vsi skupaj ne zaslužimo, če se tudi do smrti trudimo... Saj bi vam jaz pomagala od svojega zaslužka... Oče bi si lahko kaj privoščili...« Jok ji prekine daljnji načrt.

Mati molči. Niso bile brez vpliva hčerine besede. Davni spomini ji vstajajo.

Ali ni nekoč prav tako vrelo v nji? Ko je bila še mlada in lepa kakor zdaj Tinka? Ali ni tudi v nji gorelo nevzdržno hrepenenje po življenju? Prav taka nevolja nad siromaštvom in bedo?

Dobro čuti, kaj trpi hči — in trpi ž njo ... In potem: pomagala bo s svojim zaslužkom. Koliko laže bo potem očetu in — vsem!

Toda vročekrvno neizkušeno dekle v popolni prostosti in v vseh nevarnostih sveta in življenja ...

Mati Marjana je sklonila glavo. Tinka ... Ne, ne, tega ne more dopustiti!

»Oče, kajne, da smem iti?« prosi Tinka. »Kajne, da smem Reziki pisati, naj mi ...«

»Molči!« ji prestriže oče besedo. »Nobene besede več. Tu ostaneš in delaš kakor mi. Prevzetnost in želja po uživanju te žene. Toda vedi: bolje ubog, a pošten, kot ...« Nov suh in votel kašelj mu pretrga besedo. Grgrajoče so zahtevala pljuča svežega zraka. Nato je trudno obmolnilo.

Tišina v izbi. Le težko, sikajoče dihanje bolnega in zdravih dveh.

Neprodirna tema je zastrla čuden blesk v dekletovih očeh in odločno potezo okoli usten.

»Lahko noč!« ji je prišlo sunkoma skozi zobe in že je odhitela iz izbe v borno podstrešno sobico.

* * *

Drugo jutro je solnce na vse zgodaj z zmagoslavnim nasmeškom ozlatilo gorenjske planine in nekoliko pozneje vrglo tudi šop žarkov v doline pod njimi.

Poln lepote in domačnosti je bil tisto jutro svet. Ptice so znašale že v drugič gnezda. Iz gozda se je oglašal kobilar. »Goreča ljubezen« je žarela v kotih malih vrtičkov pred delavskimi hišicami. Rože so dehtele ob ograjah.

Jurijev Jurče je z lepim, a neizšolanim glasom popeval:

»Sinoči je pela kot slavček ljubo,

ljubo.

Žakaj pa je danes solzno nje oko?

In res so Tinki, ki se je sklanjala nad blazino pri klekljanju, nehote vrele nove in vroče ter vedno obilnejše solze v naročje. Nihče domačih ni opazil, da je že na vse zgodaj vrgla v poštni nabiralnik pismo — za Pilarjevo Reziko.

In zdaj? Jezi jo Jurčkov petje in vendar ...

Deklica, ali poznaš sploh svoje srce? — Jasne in globoke Jurčkove oči, nagajivi šop las, ki mu venomer pada v čelo, da stresa z glavo kakor isker konj. Dvoje spretnih in pridnih rok, ki bi rade pripravile skromno, a toplo gnezdece za srečno samoto dveh.

Za hip so prenehale Tinkine roke z drobnim delom. Kakor izgubljen je zablodil pogled preko sosedovega vrta ...

Toda že je vstala pred očmi vabljiva tujina tam daleč in še dalje. O, kako lep mora biti svet. Roke so zopet prijele za delo s tresočimi prsti.

Preko ceste pa je zadonela druga melodija:

»Kaj pa je tebe treba bilo?« — — — — —

Proti poldnevu se je vrnila mati iz mesta, kjer je oddala izgotovljene oblečke, obložena z novim delom. V raztrganem pogovoru je povedala to in ono s pota; oče in hči sta molče poslušala.

Po skromnem kosilu, ki je bilo kaj hitro pripravljeno, pravi mati Marjana Tinki: »Skoči k teti Lizi; prinesla sem ji običajne kapljice iz mesta. Preveč sem trudna, ne morem sama.«

»Čemu zdaj podnevi?« zarentači oče. »Zvečer naj gre, ko je čas.« Hitro prigovori mati: »Naj gre; saj še danes ni bila zunaj.« Skrivaj pa je mislila: stara teta Liza, pobožna in razumna ženica bo imela za Tinko dobro besedo. In te je — mati je to dobro vedela — tako zelo potrebna.

Teta Liza, revna že sama po sebi in že vrsto let še bolna, je stanovala tam ob robu gozda s svojim napol bebastim bratom Fonzo v napol podrti bajti. Dež in solnce, sneg in veter so imeli prost dostop vanjo, neredko prav do bolniške postelje.

Zjutraj ji skuha vsak dan Fonze lonec prežganke, seveda med godrnjanjem in marsikatero nerodnostjo, postavi ji ga k postelji, sam pa odide k Lomšku v vas, kjer za hrano in par dinarjev opravi drobnico, kadar ni na paši, nacepi drv, nanosi iz listnika stelje v hlev, boljšega dela ni zmožen. In Liza je ves dan sama s svojim velikim molkom, ki mu med prsti drse jagode venomer ves dan.

Tinka jo večkrat in rada obišče. Vselej govorita o poti na Bled pred tremi leti... In Liza ve mnogo povedati iz svojega življenja in svojih potov, saj je bila, dokler so jo hotele noge nositi, potovka. Lepo ji bilo tedaj in tudi sedaj ni slabo... Tako vselej sklene pripovedovanje.

(Dalje prihodnjič.)

Mira:

Beda.

*Na ušesa mi bije ječanje otrok,
splášeni kriki, obupen jok —
Ah beda, beda tuja, čutim te!*

*Tam tožbe: „solnce ni!“
Tu vzdih: „glau grozi!“
In klici: „kruha ni!“ — —*

*Tam so duše, pa ne vidijo zvezd,
ne poznajo radosti za zvrhano pest...
Trpljenje blodnih v srce reže me!*

*O da bi mogla kot ljubeča mati
trpečim vsem tolažbo dati!*

Slavko Savinšek:

Slikarstvo.

V lanski »Vigredi« smo opazili v člankih o arhitekturi in skulpturi, da ima pred prvo druga to prednost, da je gibljivejša, prožnejša, da ni treba več nagrmdenega materiala za dela druge vrste in kipar da lahko več izraza in izraževanja svojim likom kot stavbenik s svojim umotvorom, ker prvi že dela gesto, ki pripoveduje, dočim more stavba govoriti manj umljivo samo s skladi svoje forme. Videli smo, da je pa kiparstvo v večini del omejeno na obdelovanje človeškega in živalskega telesa; videli, da kipi izražajo nekaj, kar naj bo za vedno, za vse čase: kakor okamenel kos življenja, ki pripoveduje nekaj vsem narodom preje in kasneje lastno in znano. Življenje v kipih je doznavno samo z obliko celote in gest, z izrazom na obrazu, ki pa je v toliko pomanjkljiv, ker mu manjka življenja oči, ki vse notranje življenje najlepše izražajo.

Zato je tretja panoga prostorne umetnosti: slikarstvo, gibkejša, od vseh treh najbolj živahna in pripovedujoča. Dočim more kiparstvo govoriti le z obrisom, z realnim telesom, govori slikarstvo z barvo. Kiparstvo izdeluje like iz gotove tvarine, dočim jih slikarstvo z rizbo in barvo na ploskvo prinaša in jih d je ne samo same, ampak tudi okolico njihovo, ker riše in slika tudi prostor okrog njih, česar kiparstvo ne more. Radi tega je slikarstvo vse bolj prosto, ker more obenem prikazati cele grupe oseb, more ž njimi skupaj slikati

naravo in takorekoč ne samo prostor, ampak tudi čas, ki v njem slikani žive in se gibljejo. Četudi igrata svetloba in senca, kot smo videli v lanski »Vigredi« v kiparstvu veliko vlogo, vendar še neprimerno večjo imata ta dva kontrasta v slikarstvu: ker z barvami se da izražati neprestano igranje luči krog nas v nešteti različnih in domislicah in odtenkih najpopolneje. Kjer pa je luč, tam je življenje. In ker z barvo lahko predočimo tudi oko človeško, ki se v njem zrcali duša vsakega človeka, izraz vsakega živega bitja, ima tedaj slikarstvo to veliko prednost prostega gibanja in razlivanja življenja pred stavbarstvom in kiparstvom, ki mu daje možnosti, da more ponazorovati celo odlomke človeškega življenja in nam bolj umljivo govoriti o vsem, kar nam hoče slika s svojo umetnino povedati.

Že barva sama na sebi je življenje. Slikarstvo daje nekaj sočnega, živega, polnega življenske snovi, polno cvetočega, smejočega se. Priprosti ljudje se vesele barv in njihovega prelivanja že na obleki, v naravi, povsod. Kako radi gledamo slike, ki nam jih nudi narava v svojem osvetljenju; radi si jih obdržimo v spominu za vse čase: k temu nam pripomore slikarstvo samo s pomočjo barv. Že razlika med svetlobo in senco sama, svetlikanje barvitosti mramora pri kipih daje istim življenje, ki ga pa more podpirati plemeniti izraznost oblike. Pri slikarstvu sicer oblika sama izgubi na svoji pomembnosti, zato pa tem jasnejše in razumljivejše govore barve.

Če že samo nekaj barv samih nanesimo na platno ali papir, se nam oko raduje nad njimi. Kako še le, če so te barve vse lepo umetno razporejene, če očrtavajo obenem like in oblike in jih ponazorujejo, če se lepo zlivajo druga v drugo, se družijo, dajejo večjo razlikost svetlobi in senci. Vedno se spreminjajo barve na sliki, vedno so za različico drugačne: če pade luč na sliko od te ali one strani, če jo pada več ali manj; če sliko gledamo od leve ali od desne, od blizu, od daleč. In posebno, če jo gledamo v najprimernejši razdalji, se vse barve prelijejo nekako v eno enotnost, ubranost, ki ji pravimo ton. Z izrazom muzike izražamo to lastnost slike. In po pravici. Šaj kar nekaj zveni okrog nas in v nas, ako je slika lepa, ako so barve lepo razporejene, krasno in živo se prelivajoče druga v drugo, da v vsaki sliki čutimo drug, ravno njej lasten ton.

Barva je poezija slike; če prva bolj zanima razum, se obrača druga bolj do fantazije in jo vodi v pestrobojnost in neskončnost, daleč preko predmeta ogledovanja. Toda vse to lepo in polno življenje na lepi sliki pa izgubi svojo resničnost in privlačnost, če je pomanjkljiva v očrtih in pravih razmerjih. To dvoje doseže slikar z risanjem. Dober slikar mora biti ne samo izvrsten poznavavec barv in njihovih lastnosti, ki jih zna uporabljati prav in na prav način in na pravem mestu, ampak biti mora tudi dober risar, dober graditelj. To pač prinese s seboj talent, ali vendar ta sam ne zadošča. Kot se je treba učiti uporabljati barve, spoznavati vse njihove vrste, vrline in slabosti, tako se je treba učiti tudi risanja in komponiranja slik in grupiranja na njih. Treba je študirati anatomijo (veda o sestavi človeškega telesa) človeka, živali, rastlin, cvetlic, dreva. Treba spoznati ne samo ustroj vsakega bitja, ampak tudi pravilno senčenje njegovo. In ker slikar slika predmete v eno samo ploskev, se more učiti razvrstitve teh predmetov v pravilno oddaljenost, širokost, globokost, višino (perspektivo), ker sicer se mu zna zgoditi, da bodo predmeti mesto drug poleg drugega, ali drug za drugim, drug nad drugim, kakor ste videli to v opisu starih reliefov egipčanskih in drugih in kakor vidite često na starih slikah naših prednikov po vaških cerkvah in znamenjih.

Vse to, kar smo dozdej govorili o slikarstvu, nam pripoveduje, da je slikarstvo resna in lepa umetnost, ki v izražanju z rizbo in barvami skoro nima meja. Videle ste, kako so stavbarstvo, kiparstvo in slikarstvo zvezana drug z drugim, da dosti pravil ene panoge velja za drugo, da ima ena to prednost

pred drugo, tretji spet eno pred prvo in drugo. Vse te tri vrste umetnosti predstavljajo eno skupino umetnosti, ki ji pravimo: upodablajoča umetnost, ali drugače še: prostorna umetnost. Vse tri so lepe, vsaka pa ima svojo posebnost, vsaka svoj posebni čar. Od vseh treh pa se je ravno slikarstvo razvilo na tako različne načine in zopet v toliko različnih vrst slikanja in izražanja, da se nam bo treba ž njo baviti obširneje ter s prednjima dvema, ki smo ju spoznali površno v lanskem letu. Zato bomo letos celo leto govorili o slikarstvu.

Stana:

Božič.

*Vso zemljo so krile goste megle,
da ni prišlo več solnce na obzorje.
Tedaj zasijala zvezdica je drobna:
objelo zemljo luči in ljubezni morje.*

*V božični noči zvezdica nad hlevčkom
in v hlevcu vir Ljubezni, Luči večne . . .*

Rado R.:

Božična pota.

*Božična pota hodim . . .
Visoke, tanke jelke so ob njih.
In pot vsa zmrzla škriplje pod nogami.
In še in še snežink na milijone. —
Na cilju Glej, hlevcec borni — kraljeva palača.
Pred njim, v njem vrste se verni slugi.
Uvrstim se jaz:
„Kralj, Bog, Novorojeni!
„Kralj in vladaj v naših srcih!“*

Božična pota, vsa lepa, cvetna kot v pomladi.

Slavko Savinšek:

Iz življenja v življenje.

Povest.

I.

»Jaka!« —

»Ja-a-ka!« —

I, saj je vendar slišala doli v globeli korake, okorne in težke, ki so ji vedno znak, da se je brat predolgo zadržal v Štefelinovi žganjarni. Pa se vendar ni zmotila?

»Ja-a-ka-a!« —

Poslušaj v temo, a odziva se ji samo odmev lastnega klica. Toda, vendar: vnovič zaropota v globeli pod kajžo kamenje. Težki počasni koraki se bližajo.

»Ja-a-ka-a-a!«

»Jo-o-o!« se ji odzove.

»Hvala Bogu!« se izvije iz dekletovih prsi. Brž steče Jerica po hribu, ki je vanj hiša pripeta ko golobje gnezdo v skalovje, hiti mimo svinjakov in že vidi Jako, ki se počasi vzpenja po strmini, vprav pod hišo mimo kajže

ukrivljeni ostro, da voli komaj vzdrže prazen voz, kadar vlečejo vkreber, da jim ne zdrsne v globel nazaj. Stopi bratu naproti:

»Že zopet mudiš! Celo uro smo nate čakali z večerjo, tebe pa od nikoder. Ata se jeze: nikdar te ni o pravem času domov, kadar greš v dolino. — Pa že zopet si pil, kaj — ne? — Oh, da si tak!«

»Kakšen?«

»Saj se vidiš sam! Komaj zmagaš strmino! Ta nemarna pijača, da ti je vendar toliko zanj! Ali res ne moreš v dolino, ne da bi stopil k Štefelinu? Tam pa obsediš, pa domov ne znaš!«

»Ah, pusti me!«

»Tak pojdi no večerjat!« ga potegne Jerica za seboj, ko brat proti svislim tišči.

»Ne bom! Imam že tvoje pridige dovolj!« Gre mimo nje brez pozdrava, zajame s čevljem spotoma iz gnojnice pred hlevom in že omahne v duri, ki pod pritiskom ječe zacvilijo.

Jerica gleda za bratom. Težko ji je, ker ga je okarala: zdaj je šel spat brez večerje, kar v svisli, ki se vanje zateče navadno vedno, kadar pride prekasno domov. Toda, saj jo pa tudi lahko jezi in grebe, ko je tak in si prav nič ne da dopovedati. Oče se jeze venomer, mati jočejo včasih za kosilo in večerjo, hlapci in dekle pa se norčujejo iz njega, kadar zjutraj zaspan in krmežljiv pride na njivo ali senožet, ko je solnce že visoko in glavno delo opravljeno. In nič ne zaležejo opomini, ne izda nič prošnja, jeza, še celo molitev ne pomaga nič, prav nič! In enkrat bi moral biti gospodar, morda že kmalu. Oče že komaj zmagujejo, mati so tudi vsak dan manj za delo; ona Jerica sama pa tudi ne zmore vsega. Da bi mu vendar Bog dal pravo pamet! — Da, da, ta vojaščina ga je tako spridila!

»Jerica!«

Oče kličejo na durih.

»Ali je Jaka prišel?«

»Je, oče.«

»Zakaj pa ne gre večerjat?«

»Spat je šel v svisli.«

»Se je pa že boljšega najedel!«

»Ne vem; slabe volje je. Nič si ne pusti blizu!«

»Seme negodno, Bog nam preloži! — Jerica, daj, potihem poglej, da mi hlapca ne bosta kadila na pogradu in luči žgala. Dekleta so šla že spat. Hlevna vrata pa priprezi z verigo, da tele ne uide ponoči. — Ali si v svinjak kaj pogledala?«

»Sem, oče. Svinja je boljša, vse je požrla nocoj.«

»Bog daj srečo! Dovolj me je skrbelo. — Še v kuhinjo stopi, mati že spe. Zadnja vrata sem jaz zaprl. Potlej pa koj spat, pozno je že, jutri bo treba zgodaj v Zavrh. Saj menda bo vreme?«

»Preveč sparčno je, oče. Glejte, Golica kar tišči z oblaki v dno. Nevihta bo ponoči!«

Za Róžico je zabobnelo, zamolklo in grožeče.

»Bog nas varuj in sveti Florijan! Jerica, le požuri se, pa dobro zapri in zapahni za seboj! Lahko noč!«

»Kar brez skrbi bodite, oče, vse bom dobro opravila! Lahko noč!«

Jerica stopi proti hlevu, pogleda na pograd, kjer hlapca že trdno spita, priklene vrata z verigo in misli v hišo. Na obraz pa ji leže žalost in skrb, ko vnovič zagrmí; in strah jo je nocoj naenkrat, pa niti prav ne ve, čemu! Kolikokrat je že grmelo in treskalo na Žerjavini, ali tako čudno zamolklo ko nocoj pa še nikdar, kar pomni. In Golica je že vsa v težkih svinčenih oblakih.

Mesec se je skril. Kakor grozeče roke se vlečejo megle od Golice na Rožico, po Petelinu in Jeklu v Črni vrh, da se niti k Svetemu Križu ne vidi več. Tudi od triglavskega sem se vleče in preteče se užigajo poredki bliski za Možakljo. Samo doli v jeseniško dolino se še vidi in luči ob železnici mežikajo gori kakor venec drobnih, vdanih otroških oči.

Skoro po prstih steče Jerica do svisli. Samo spodnja polovica vrat je zaprta, gornji del sloni odprto.

»Jaka!« —

— — —
»Jaka, ali že spiš?«

Zdravo, globoko dihanje iz kota ji odgovarja, da Jaka trdno spi. Tesnoba stisne Jerico v prsih in kakor mraz ji spreleti ves život. — Čudno, kako je je groza nočoj!

Počasi in zamišljeno se vrača proti hiši. Zdajzdaj se zablika in v blisku vsakokrat posveti steklena krogla na drogu vrh griča, ki naj podnevi skobca in sokola plaši ter kokoši in golobe varuje. Nočoj pa je blesk njen v bliskih režeč se smeh, skrivnostno grozeč. Jerica vsa vztrepeta in plane v duri. Na pragu se ustavi. Zamiži. Tako se je posvetilo in se užgalo tam zadaj v Zavrhu.

»Bog in sveti križ božji!« se prekriža Jerica. »Hudo bo nočoj!«

Nemirna zbeži v hišo, pogleda v kamro k očetu in materi, ki mirno spita in tiho zapre vrata, da ju ne zbudi. Mati imajo leto sem tako rahlo spanje. Pogleda še v kuhinjo, kjer je žerjavica na ognjišču že umrla in ugasne v hiši luč. Preden pa odide po stopnicah v zgornji konec, v svojo sobico, stopi s ključem v roki še v vežne duri, da zaklene in zapahne. A v tem hipu se užge ravno prek gozda v Zavrhu blisk, ki ji skoro vid vzame. In prve težke kaplje padejo v žejno, razpaljeno, od prigrvice spokano zemljo. Jerica zamiži, zasuce v vratih ključ, porine zapah in zbeži v svojo sobico. Nima niti časa, da bi pogledala v sobo, ki v njej dekle spe. Kakor da ji pod nogami gori!

Hitro se Jerica spravi. Pomoči prst v škropivček in z naglo kretnjo poškropi sobico in posteljo ter smukne pod odejo. K trepetajočim pridruženim glasom opravlja večerno molitev in njene prošnje so nočoj prisrčnejše in vzdihni pobožnejši kot navadno. Ko odmoli, napeto prisluškuje v noč.

Tiho je naenkrat zunaj, niti dežuje ne več in grom in blisk sta se nekam umirila. Morda pa le ne bo hudega in se bo prevleklo? Samo ta strašna soparica! Jerica potegne roki izpod odeje in ju vtakne pod glavo. Ne more spati. Čudna skrb in težka slutnja ji leži v duši. Morda je kaj hudega; morda pa prihaja samo iz težke, vzdrušene noči skozi okno do nje?

Misli ji begajo od predmeta na predmet, od dogodka do dogodka. In segajo, kakor zadnje čase sploh, nazaj v vso mladost. Mladost v samoti, mladost v delu in skrbi za dom, zadnje čase za brata in očeta in mater. — Dvajset pomladi je za njo. Vse so enake, vse samotne, trudne in skrbi polne. Zadnje dve leti je nekam drugače v njej. Vzbuja se ji nekaj, čemur imena ne ve, iz duše ji raste nepoznano, ki bi rado roke razprostrlo v neznano, daljno daljavo, a ne ve, kam, ne ve, kako, ne zna, čemu? Ali vendar je tako sladko to neznano, tako ji je duša vsega tega polna! Kako bi rekla vsemu temu? Želi si ven, v svet, želi v družbo, želi med vesele ljudi, kjer za hip zaspe skrbi in se ožuljene roke spočijejo. Ah, pride, stopi vanjo, da bi šla, šla tja doli v dolino, ko gre k maši kake nedelje k fari, pa bi kar doli ostala. In se ne bi vrnila dolgo, dolgo, da bi si ogledala vse tisto neznano, ki jo vabi, ki jo kliče, ki jo vleče!

Ali že se ji zoperstavi skrušena, bolna mati, v prividu jo prosi oče, naj ostane in varuje dom in zanj skrbi. In Jaka jo piči v srce. Zasmeje pa se ji

dom in polje, in živina in travnik in gozd jo kličejo nazaj in gmajna, prelepa gmajna nad hišo in zanjo jo prosi: ostani! — Odkar pomnijo najstarejši ljudje, so Klinarji gospodarji na Žerjavini in dom se jim je povečal in obelil, polje razširilo, travniki in senožeti se razgrnili in gozd se jim je zarasel notri pod Golico in v Rožico, čez Zavrh v dovško planino in spodaj v Križko stran. V globeli pa skoro do Plavškega rovta samega, četudi je pol ure do prve hiše. Kakor kralji so Klinarji; ona kraljica; svobodni, prosti, sami na svojem! Ej, lep je ta dom in prostran in svetel!

Ali vendar vleče in miče dolina in vabi z obema rokama in s sladkimi pritajenimi klici vsak dan huje in slajše in zapeljivejše. Saj bo sledila klicu, kmalu: samo, da si mati opomorejo, da se Jaka spametuje in mlado pripelje — pravijo, da ima Štefonovo Metko, ki je zala in pridna — potem bo pa ona šla, da se novega nagleda in sladkega okusi; ki jo vabi iz daljine in vleče silno, ah, tako neznansko ... Ej, kako se sveti tam v daljavi, tam v dolini, kjer je svet in so ljudje ... ah, kako sladko ...

Nad Žerjavino se je razbesnelo nebo v nevihto kakor razdražen pekel. Golica je metala strele v Rožico in ta je vračala prek Petelina v Črni vrh in sipala ogenj v kačasto se zvijajočih bliskih prek in krog Žerjavine, v goščavo nad njo. Oblaki so vse zatvornice odprli ter povodenj razlili v milijonih curkov na Zavrh in senožeti po njem notri do Plavškega rovta in globoko doli na Plavž in jeseniško urez. Pa je za hip umolknilo nebo, prestalo je deževati. In je bilo, kakor da orjaška nevidna roka davi naravo za grlo in ji do sape ne da ter tišči sile neurja in oblakov in bliskov z železno pestjo, da niti treniti ne morejo. A naenkrat je zatrta sila pretrgala jekleni obroč ogromne pesti in tedaj se je nebo na dvoje razklalo in zalučalo ognjeno kačo čez Zavrh na Žerjavino, in v sladke sanje Jeričine je treščilo, da se je zamajal in v mozeg stresel hrib in bela, v blisku razsvetljena domačija v njegovem naročju. Zareč in plameneč jezdec je na ognjenem konju zaplezal po hlevni strehi in iz hleva sta planila hlapca v besnečo nevihto s strašnim krikom iz mišičastih prsi: »Gori, gori!«

Jerico je vrglo s postelje, da je odskočila k oknu, kakor bi jo bil oplazil z bičem. V obraz se ji zarežal goreči hlev, da ji je krik na ustnicah zamrl. Planila je mimo dekel, ki so splasene jokale in kričale, v hišo in kamro, kjer je oče v spodnji obleki iskal hlač, čeprav jih je držal v rokah in je zaihtela mati ter se nesvestna zgrudila ob oknu, ko je zagledala strašno žarenje. Jerica je sunila očeta v vežo, zanesla mater v noč in jo prepustila deklam, da jo spravijo k zavesti.

In ko je z očmi preletela zbegano služinčad in je v hipu videla očeta, kako si je pulil lase in ni vedel, kaj in kako, ko sta hlapca tekala okrog ognja in samo kričala: gori, gori!, tedaj ji je vzblestelo v očeh, pognala se je kvišku, da je nekaj v njej počilo in se na dvoje razklalo:

»Škafe, in na streho, oba! Dekleta, vode v škafe! Da hišo ohranimo! Hitro!«

(Dalje prihodnjič.)

Stana:

Pravljica — resnica.

*Nekdaj ... nekdo ...
ne vem, kako.*

Božična dušica je bila to.

*Hodila po slezici ozki
v gozd, tja v temni gozd.*

*Tema? O ne, saj sveti se, žari:
tam Mati božja z Jezuškom stoji.*

*In dušica nebeško srečna in vesela,
Mariji, Jezuščku tako je pela:*

*„O. Mati, Sinka svojega mi daj,
da hodim pravo pot v sveti raj!“*

*Hotela biti je samo pravljica,
a bila sveta je — resnica.*

K maši gre.

Noga v čeveljček obuta,
krilo olito po telesu,
svitena na glavi ruta,
zdravje seva ji v očesu
in cvete na licu rožnem,
mlada moč je v hodu prožnem.
Knjiga v usnje vezana,
z zlatom je obrezana,
v belo rutico zavila,
v cerkev nosi jo deklé,
da iz nje pobožno čita,
k Bógu misli dviga vse.

Pojdi dražestna devica,
kmečke hiše lepota!
Že te lučic vabi žar,
da poklekneš pred oltar.
Preden odhitiš oa maše,
tri izmoli očenaše:
prvi vroče moli zase,
za življenje srečne čase,
drugi zanj, ki ti živi
v srcu dneve in noči,
tretji zanj, ki pesem poje,
čar slavi mladosti tvoje!

J. G.:

Spominski cvet umrli součenki na prerani grob.

† Malči Žitko, četrtoletnica uršulinskega učiteljišča v Ljubljani.

Bila si kot cvet, Malči kot bel cvet. Pomlad je bila v tebi, jeseni in usihanja ni bilo. Slana te še ni ožgala, nedotaknjen je ostal tvoj kelih. A smrt je dihnila vate in béli cvet se je zaprl.

Pomlad življenja se ti je smehljala, čas upov, sanj, idealov, hrepenenja. Tudi ti si nosila v svojem srcu upe, gojila si nade, sanjala si o deželi, v katero si namerila korak. V svoji dekliski duši si nosila ideale, za njimi si hotela, po cilju si hrepenela. Jasno si imela načrtano pot do njega. Ni bila sicer brez težav, ni bila gladka, a vse si hotela zmagati, hotela si priti do vrha. Tvoj cilj je bil lep, Malči, a bila si ga tudi vredna. Že si zrla v duhu dan, ko boš stopila med malčke, kojim boš kot vzgojiteljica prvič pogledala v nedolžne oči. Ponosna si bila na to, da bo izročala domovino najdražje, kar ima, svojo mladino, svoj up, tebi v oskrbo. Hrepenela si po dnevu, ko boš na cilju in boš polagala v nežna in dovzetna srca semena čednosti, iz obilja svojega plemenitega srca si hotela zajemati in bogatiti še druge. In tisti dan, ko se uresničijo tvoje sanje, si zrla že tako blizu. Prehnila si dolgo pot, vodečo k prelepemu cilju, prav na koncu si že bila.

Pa je prišlo drugače. Nenadoma ti je zastavila pot poslanka božja. Morala si kloniti, dalje nisi smela in nisi mogla. Tvoje srce je zastalo, ugasnila je luč. Dala si slovo vsemu, česar je bilo polno tvoje srce. Vse je umrlo s teboj, tvoje želje, tvoji upi splahnele so sanje tvojega mladega srca. Tudi tvoje hrepenenje je umrlo, tisto hrepenenje namreč, ki te je vodilo do cilja, ki si si ga postavila na zemlji. A ono drugo, še večje in močnejše od prvega, hrepenenje, ki ga je položil Bog v srce slehernega človeka, hrepenenje po zadnjem cilju, najvišjem in najlepšem, tisto hrepenenje se je dvignilo oni veliki trenutek v tebi, povzpelo se je preko vseh zemskih ciljev, preko upov in sanj, in se ustavilo. Našlo je cilj. In tvoje telo je za veke utešeno, ne bo ti več vznemirjalo srca. Našla si uteho, mir.

Mlada si bila, še nezrela za grcb. Malči, je bilo li težko slovo od mladosti, slovo od življenja, ki ga nisi poznala, samo slutila morda? Ne, saj vemo, da si našla srečo, ki bi jo bila tu zastonj iskala. Našla bi bila morda kak utrinek sreče, a sreče same nikdar. Malči, ognila si se najtrpkejšemu — spoznanju, razočaranju. Življenski maj ti je cvetel in ti dnevi so

polni poezije, upov in nad, to so dnevi, ko zidamo zlate gradove. In vendar vemo, da se bodo ti naši zlati gradovi pozneje podrli, marsikatera izmed nas bo žalostno stala ob razvalinah smelih stavb, ki jih je zasnovala mladostna domišljija. Vemo: življenje podira zlate gradove, tepta mladostne sanje v prah. Ti si šla preko vsega.

Preden je zamrl na tvojih ustnicah smehlaj, preden je ugasnil žar v tvojih očeh, preden se je dotaknil svet tvojega belega limbarja, si šla, in vsa lepota je šla s tabo, ker je bila za zemljo prelepa. Legla si v grob, kjer ne čutiš več, kjer srce ne bije in ne hrepeni, kjer zamre smeh in jok, kjer je mir, večni mir.

Ugasnila je tvoja luč. Ne, ni ugasnila! Zaplapolala je onkraj v novem, večnem plamenu. Tvoja luč srka olje iz vira večnega Življenja, zato bo svetila do brezkončnosti. Malči, srečna si, a spomni se tamkaj tudi nas. Naše hrepenenje še ni utešeno, želja ni konec. In naša luč? Šibka je in slabotna, nemirno plapola in vsak hip se tresemo, da nam ne ugasne. Ker naša luč še ne pije olja iz tistega vira, kot tvoja.

Blagrujemo te, Malči! Ti gledaš sedaj Solnce, me vidimo komaj utrinke, iskrice. Ti si na cilju, naša pot pa gre dalje in nič ne vemo, ostane li gladka in bela, ali pa zavije morda kmalu navkreber in bo vsa trnjeva.

V jeseni si nas zapustila, Malči, tedaj, ko umira in nas zapušča tudi cvetje. Me pa smo ti pokrile rano gomilo z jesenskimi cvetkami, prinesle smo ti belega cvetja. Cvetje na tvojem grobu bo ovenelo, a v srcih bomo ohranile spomin nate in na tista lepa leta, ki smo jih preživele skupaj.

Franjo Neubauer:

Čez kratko.

*Morda čez nekaj kratkih let
zaprejo se oči,
ki gledale so solnčni svet
in zvezdne noči.*

*Še nekaj dni, pa oglušči
za vekomaj uho,
ki slušalo je melodij
veselih, sladkih sto.*

*Še nekaj ur, pa nikdar več
ne bo udarilo
srce, ki se je hrepeneč
povsod prevarilo!*

Rožni dom

Francka G.:

Oskrbnicam Rožnih domov.

Ali si že kdaj trudna in sama romala po široki cesti in je ob cesti stal dom, v katerem si slutila srečne ljudi? Kaj ne, tudi tvoje srce je zahrepenelo po takem domu, kjer bi se odpočila in bi se te njegovi prebivalci veselili: »Kako smo te težko pričakovali!«

Ali se je že dogodilo, da te je hudobni tujec brezobzirno žalil in se ni zmenil. zate potem, ko je tvoje neizkušeno varano srce krvavelo? Takrat je tvoje srce klicalo ljubečo osebo, ki bi te pobožala in ti kaj lepega povedala v tolažbo.

Sestra, katera si »sama služiš kruh«, ali si že bila povabljen v obiske k srečni družini? Ali nisi takrat nehotе zavidala domačo hčerko? Ne zameri!

Morda si z največjim idealizmom hrepenela po sedanjem poklicu, v katerem si zadovoljna. Le v tistem hipu se ti je zazdelo, da je domača hčerka še bolj srečna kot ti: vedno živi pri svoji materi, katera jo z največjo ljubeznijo pripravlja na trdi življenski boj. Vsako solzo ji mama obriše, vsako radost uživata skupaj. In bratci in sestre! Tiho tekmujejo, da morejo drug drugemu postreči.

Veliko je danes deklet, ki se hočejo osvoboditi: same si hočejo služiti kruh, otresti se hočejo vseh vezi, ki jih priklepajo na družino, na dom. Možu hočejo biti enakopravne. V trumah hite zato kot delavke v tovarne, druge študirajo in se potem udeležujejo tudi v moških poklicih.

Velika večina teh deklet pa nam bo čez nekaj let rada priznala: V tihi uri sem tudi jaz zahrepenela po Rožnem domu, kjer bi delala in se trudila za svoje drage in bi čutila, da so mi oni hvaležni za vso skrb in mi jo s svojo ljubeznijo povračujejo.

Kako bomo utešile to hrepenenje? Vsaka, ki ima dobro voljo, bo to vprašanje boljše ali slabše sama rešila. — V naši naravi je, da moramo biti dobre, da pozabljamo nase in smo resnično srečne le tedaj, kadar s svojim delom osrečujemo bližnjega.

Najkrajše bi povedala takole: sklenimo ob Novem letu, da bomo odslej dekleta oskrbnice v Rožnih domovih.

Me bomo skrbele, da bo v vsem Rožnem domu, tudi po kottičkih vladal najlepši red in snaga. V navlečeni sobi med kupom smeti se nihče ne počuti dobro; pogledajte le gospodinje same, kako so nervozne, kadar imajo okrog sebe vse v neredu. — Skušati moramo, da bo našim domačim bivanje v Rožnem domu prijetno — da ne bodo sobe puste in prazne kot po vojašnicah. Nekaj lepih slik na steni in lončke cvetic na oknih in šopek na mizi — da naš dom ne bo po krivem nosil lepega imena. Predvsem pa: toplo srce za vse družinske člane, vedno pripravljeno roko v pomoč in jasno čelo in smeh na ustnih. Naš oče in naši bratje ne ljubijo otožnih obrazov. Ako ne najdemo prijetne družine doma, jo iščejo drugod. Dekleta — oskrbnice Rožnih domov, nemalokrat je naša krivda, ako očetje in bratje vse dolge večere posedajo po gostilnah.

Še mnogo drugega je potrebno v Rožnem domu. Naša mama vedno trdi, da še ljubezen gre skozi želodec. Priznaj mi: ali te ne zbode vselej, čeprav brez namena pripoveduje kateri izmed družinskih članov, kako je ob tej ali oni priliki jedel drugod bolje in okusneje pripravljene jedi? — Brhke bi bile rade in oblečene vedno po najnovejši modi. Atek pa se krega, ko je vedno treba plačevati račune: zdaj v trgovini, drugič pri šivilji ali modistki. Ali ne bi same prijele za škarje in sedle za šivalni stroj, da si sešijemo vsaj preprosto delavniško obleko? Če tega ne, vsaj čedno krpati moramo znati in potem tudi v resnici krpati. Mene je bilo sram, ko mi je delavsko dekle pripovedovalo o mestni gospodični, ki je imelo zanikarno zašite nogavice.

Ali je še kaj potrebno, da se naseli sreča v Rožne domove? Veliko ponižnosti v naša srca. Dekle vseh družinskih članov moramo biti, a nihče ne sme tega vedeti. V neki nemški knjigi sem brala, da s tem, ko služimo svojemu bližnjemu, damo izraza svojemu ponižnemu mišljenju. Kdor služi bližnjemu, hoče pomagati, hoče misliti na druge, uganiti njihove misli in lepšati njihovo življenje.

Oskrbnice Rožnih domov! Zavedajmo se, da je naša naloga častna vršimo jo zato vestno! Ako se nam posreči, da bo v naših domovih vedno sijalo solnce sreče, potem bodo pač izpopolnjene naše novoletne želje.

Orliške zarje.

(Deklamacija.)

*V slovenski zemlji bele zarje plapolajo,
a v zarji beli mlada, sveta gre Ivana.
V očeh ji bliskajoči plameni igrajo
in krona krona jo, vsa z žarki posejana.*

*Blesteč v desnici meč ji v belo zarjo sije,
ostrine svet tja daleč, daleč v mrak blešči,
telo, srce si v prsih z močnim ščitom krije,
na ščitu pa ko solnce zlat ji Križ gori.*

*Za njo koraka v vrstah strnjenih armada
mladostnih dev, ki krepko poje ji korak,
rdeče, belo, modro sije vojska mlada,
gozd orlovskih peres nad njo se vije v zrak.*

*Hej, vojska v zarji mè smo, mlade me Orlice
in himna Orlovska je naš ponosni spev
vojvóda zlata slika orleanske nam Device
in zarja bela naših zvestih src odsev!*

*Pred zarjo, vojsko našo v dalj se mrak umika,
prs mladih vrisk in himne spev ga v luč drobi,
ujede ropne bojnega plaše se krika,
a zemlja blažena se v solncu vsa smeji.*

*Za naše se slovensko pravo me borimo,
za jezik naš je meča našega ostróst,
za vzore vere čiste, prave, me gorimo,
za čistost src, za bele lilije sladkost!*

*In z nami množica ponosna v boj gre sveti:
tu bratje Orli, mlodi tam orlovski rod,
očetje, matere; obrazi vsem v en cilj so vzpeli.
Nad vsemi on, Najvišji, vojnih trum Gospod!*

*Kako so krepke, strumne, naše mlade vrste!
Ker je brezbrojen, nezmagljiv naš svetli voj!
Brez straha roke stiskajo krog mečev prste,
ker z zmago kronan, s palmo venčan bo naš boj!*

*Ti vojvodinja naša, orleanska ti Devica,
pa z upanjem in vero srca nam poživí,
da zvesto stala s tabo slednja bo Orlica,
da vsa dekleta zdrami klic Orlic: „Bog živi!“*

Od srca do srca

Pomenki z gospo Selmo.

Vsem mojim srčno dragim varovankam
želim nebeško jasnega, najčistejšega božič-
nega veselja. K vsem in k vsaki posebe pošiljam
Jezuška s toliko množino ljubezni in
božičnega blagoslova, da se mora iz srca
umakniti vse žalostno, bridko in mrko ter
mora v srcu in duši sijati nebeško žarko
solnce. Vsakdo, kdor pogleda te dni v nju,
se mora ogreti ob njuni žarki toploti in raz-
veseliti nad njuno iskreno ljubeznijo. Vsaka

naj prižge vsaj v enem srcu lučico, ki bo
svetila božjemu Detetu. Deklice moje, to bo
lučic pri naših jasicah! To bo veselja v
naših jasicah! To bo veselja v naših srcih!
To bo sreče v naših dušah! In v novem letu
ostanemo kar pri starem programu: skupno
se bomo veselile, skupno žalostile, sočustvo-
vale druga z drugo, tolažile druga drugo,
pomagale druga drugi in skupno hodile našo
že davno načrtano pot: navzgor, kvišku.

Pridite!

Odgovori na pisma.

Zvezdica. Tebi, draga, tam v tuji državi, za sedmimi gorami, prav posebno srčen božični pozdrav. Da čutiš v tujini domotožje in silno zapuščnost, Ti prav rada verjamem. Vendar tudi tam veje duh domačnosti, saj si ga prinesla s seboj v srcu in v duši. Nesporazumljenje, katero omenjaš, morebiti v resnici ne obstoji. Mnogovrstno delo, ki ga imajo taki ljudje, bo pač glavni vzrok nezanimanja za Tebe. Svetujem Ti, da se zaupno obrneš s kratkim pisemcem na omenjeno osebo, potožiš svojo skrb in prosiš za odgovor in dober svet ter navodila, kolikor jih rabiš. — Seveda smeš tudi meni pogosteje pisati; v vsaki številki Vigredi Ti prav rada odgovorim. Ti samo pridi!

Jelislava. Dvoje temeljitih nasprotij mi opisuješ v krogu Tvojih prijateljic. Kakor za prvo na noben način ne smeš, že zaradi bratove predrznosti, prav tako tudi ne vem, če Ti je za drugo kar široko odprta pot. Skušaj za enkrat ostati v zlati sredi! Bog Ti bo kmalu pokazal, kaj namerava s Teboj. Vprav božični prazniki so najprimernejši čas, da začutimo ob jaslicah glasen in gotov božji klic. Bodi pripravljena in z vso dušo prisluškuj božjemu klicu. Tvoji prijateljici, ki odhaja v samostan prav lep pozdrav in Tebi mnogo tihega božičnega veselja!

Kaznovana lahkomišelnost. Prav pridna si bila s svojimi božičnimi pozdravi; vračam Ti jih kar najiskrenjeje. Mislila sem, ker Te ni bilo toliko časa, da so šle vse moje besede mimo gluhih ušes, a zdaj vidim, da so Ti šle prav do srca. Veš, večkrat sem želela, da bi bila Ti taka, kakor roža Marija, od katere smo brale vse leto v Vigredi. Prav posebno Ti naročam, da si solnčni žarek svojemu domu in prav posebno dobra, usmiljena in

potrpežljiva s svojo staro, betežno materjo. Spomni se na to, da Bog nobeni svoji zapovedi ni dodal obljube plačila, nego samo četrti! — Če je prijateljica sicer dobra, Ti svetujem, da pozabiš na vse, kar je bilo vmes in se je zopet okleneš. V veselju dve srci pomenita dvojno veselje in v žalosti samo polovico. Prijateljica mora biti prijateljici kažipot po solnčnih dekliskih stezah in opora v vseh položajih. Za božič želim, da sta zopet skupaj! Tebi in njej prav ljub svetonočni pozdrav!

Tožna cvetka. Od Tvoje zadnje karte nisem vedela ne kod, ne kam. Pa si se zopet oglasila in zdaj vem, kako je s Teboj. — Velika napaka je bila, da si pustila tako dobro in lepo službo. Edini izhod bi bil, da prosiš tja nazaj. Da bi tu v mestu dobila službo in s Tvojimi zahtevami, je v sedanjih razmerah izključeno. Vse posredovalnice za službe so polne deklet, ki tedne in mesece čakajo na službo. Zdaj na zimo hoče vse v mesto, a pri sedanji denarni krizi gospe in domače hčere opravijo kar največ same, le za težja dela dobe postrežnico. Umevno pa je, da Ti bom, če slučajno izvem za kako službo, gotovo sporočila. Prav lep božični pozdrav!

Tatjana. Imena one moje varovanke, ki ga želiš, Ti ne morem povedati. Zasedovati skrivnosti je prav tako netaktno, kakor čitati tuja pisma. Tudi Ti si si privzela izmišljeno ime in pomisli, če bi Ti bilo prav, ako ga jaz komu izdam. Kakor povsod, tudi tu: »Kar nočeš, da drugi tebi...!«

Simona. Od zunanjega dela prav res, da ne zavisi naša zadovoljnost. Naj bi bilo vnanje delo še tako enolično in dolgočasno: notranje stremljenje in življenje da dnevu in delu pravo vrednost. Le naprej! Pot je prava, četudi težavna. Vesel božič!

Vigrednica-gospodinja

Drobci iz gospodinjstva.

Krompir. Poleg moke zavzema kot rastlinska hrana prvo mesto krompir. Najbolj priljubljeno hranilo vseh slojev je. Vsak dan ga ima na mizi preprost in skromen delavec, pa tudi razvajan bogataš. Naše gospodinjke celo pravijo, če bi ne bilo krompirja, ne bi imele kaj kuhati. — Pripravimo ga na vse mogoče načine kot prikuho k najboljšim jedilom ali kot samostojno jed. Kakorkoli pa ga pripravimo, je okusen; posebno prikladen je k mastnim jedilom.

V Evropi zasledimo krompir koncem 16. stoletja. Franc Drake ga je prinesel iz Amerike. Prav udomačil pa se je v letu 1745, ko je vladala v Nemčiji silna lakota in v letih 1771.—1772., ko je Evropo trla strašna draginja. Tedaj so ga začeli splošno gojiti. In danes se začudeno vprašujemo: Kaj bi jedli, če bi krompirja ne bilo?

Redilnih snovi ima krompir zelo malo. 75% ima vode, 21% škroba in le 2% beljakovine. Če bi hotel kdo od samega krompirja živeti, bi ga moral povžiti dnevno 5—6 kg, da bi dobil potrebno množino beljakovine. Kljub temu pa ga cenimo kot zelo okusno in nenadomestljivo jed. V mnogih slučajih nam nadomešča celo kruh.

Krompir je lahko prebavljiv, vendar naj ga otroci in ljudje, ki mnogo sede, ne vživajo preveč.

Poleg vode je v krompirju največ škroba, ki pri kuhanju naraste; zato tudi kožica počí.

Zdrav krompir ima lepo, čisto kožo. Ako ga prerežeš in z rezinama drgneš, se sprimetja in ob robu se pokaže pena. Ko je kuhan, je suh, močnat in zelo okusen. Voden in milnat krompir ima zoperen okus; rastele je v vlažni zemlji. Često najdemo v krompirju, ki je videti zdrav, črne pike ali kroge. Kuhan

ima zelo neprijeten duh. Kdor bi takega krompirja, ki vsebuje strup, povžil večjo množino, bi zbolel zelo nevarno na želodcu ali črevesju. Pravtako je strup tudi v nedozorelem krompirju. Zmrznjen krompir ima sladek okus.

Pravijo, da je vseh vrst krompirja okoli 400. Ako ga imamo več vrst, kuhamo vsako vrsto posebe, ker se ne skuhaajo vse vrste v enakem času. Pri nas so najbolj razširjene tri vrste: zgodna rdeča, rumena in bela. Najbolj okusen in priljubljen je beli krompir, ki ima lepo, gladko kožo in redke očesne jamice, nekoliko modrikaste barve.

Kljub temu, da zavzema krompir tako važno mesto v naši prehrani in se da iz njega napraviti tako okusne jedi, mu naše gospodinjje posvečajo vse premalo pažnje.

Ko je krompir kuhan, ga takoj odcedi, dobro pokrij in postavi za par minut na rob štedilnika. Če kuhan dolgo stoji, dobi temno barvo, postane trd in brez okusa. — Nov (zgodnji) krompir pristavimo v slan krop in pazimo, da se predolgo ne kuha. Pozni krompir pa pristavljamo v mrzlo vodo. Iz krompirja pridobivajo v tovarnah škrobovo moko in žganje.

Smetanov krompir. Kuhan krompir olup, razreži v rezine (kolesca) in polji še vročega z omako, ki si jo pripravila na nastopen način: V prežganje prideni drobno zrezane čebule, zalij z mlačno vodo (količina po številu oseb) dodaj muškato cvet, lavorov list, vejico majarona in 4–6 žlic kisle smetane. Daj na mizo kot samostojno jed ali kot prikuho.

Krompirjevi cmoki. Skuhaj 1 kg krompirja. Vročega olup in zmečkaj (zribaj), da ne bo nobene kepice. Primešaj 5 dkg sircvega masla, 1 raztepeno jajce in primerno množino moke, da se napravi precej mehko testo. Nato napravi iz testa podolgovate ali okrogle cmoke in jih kuhaj počasi 10 minut v slani vodi. Iz vode jih rahlo poberi z lopatico ali zajemalko iz žlice. Zabeli jih s kruhovimi drobtinami, ki si jih lepo rumeno scvrta na maslu in daj na mizo kot samostojno jed s kakšno omako. Tudi s solato vsake vrste so cmoki zelo tečna jed.

Krompirjev piré. 1 kg olupljenega, razrezanega krompirja skuha v slani vodi, ga odcedi in zmečkaj s tolkačem (žvrkljačem) kolikor mogoče drobno. Prideni par žlic kisle smetane in dobro zmešaj. V skledi ga zabeli po vrhu z ocvrtimi drobtinami in daj takoj na mizo.

Omaka iz suhih češpelj. Skuhaj prav mehko $\frac{1}{2}$ l suhih češpelj, prideni skorjico cimeta, limonove lupine in košček sladkorja. Kuhane odcedi, odstrani koščice, po možnosti tudi kožico, meso pa prav drobno razreži. V kozico deni masla ali masti in žlico sladkorja. Ko zarumeni, dodaj še 2 žlici moke in 1 žlico drobtin. Ko je vse skupaj

rumeno, prideni razrezane češplje in zalij z vodo, v kateri so se kuhale češplje. Dodaj še par žlic vina (lahko tudi brez vina) malo soli ter dobro zmešaj. (Primerena omaka h krompirjevim cmokom, pire itd.)

Frikó omaka. 5 dkg masti, 5 dkg emendolskega sira, 4 jedne žlice kisle smetane. V raztopljen mast deni na drobne kosce zrezan sir in smetano te dobro zmešaj. Ko se sir raztopi, je omaka gotova.

Prekajena slanina. Primeren prigrizek, ki je takoj pri rokah je pač prekajena slanina. Za to slanino se vzame debela slanina na hrbtišču s kožo, toda predebela ne sme biti. Položiti jo je na desko tako, da je kožna stran na deski, nato osoli in obeži. Tako jo je pustiti 10–12 dni, nakar jo je obesiti v prekajevalnico. Tam mora biti v ohlajenem dimu in prepihu 5–6 tednov.

Paprikova slanina, ki se rabi tudi za golaž in podobna jedila, je najboljša od debele, pitane svinje. Če je ta slanina predebela, ni več okusna. Od debele slanine je treba zato odrezati toliko, da je ostali del s kožo vred debel 3 cm. Slanino je treba potem zrezati v 8–10 cm široke, 20–40 cm dolge kose. Nato se zmeša tri dele soli in en del paprike ter se s to zmesjo slanina drgne. Otežiti jo je treba kakor navadno prekajeno slanino in pustiti v prekajevalnici le 10–14 dni. Potem jo obesimo na hladnem zračnem prostoru.

Kako skrbimo za kokoši v zimskem času?

Mnoge gospodinjje se povprašujejo, zakaj kokoši baš v zimskem času, ko so jajca najdražja, tako malo nesejo. Vzrokov je več. Ko nastopi hladno vreme in pozneje zima, gospodinja ni preskrbela za kokoši prostora, kjer bi bile zavarovane proti mrazu. Od kokoši bi sicer rada imela čim več dobička, a jim za bivališče določi kak temen in vlažen prostor, brez zraka in solnca. Še tako dobre jajčarice pri takih razmerah ne morejo zadovoljiti.

Kurjereja je za gospodinjstvo vir lepih dohodkov; zato naj gospodinja vpoštevata nastopna navodila:

1. Prostor za kokoši naj bo suh in zračen ter proti solnčni strani. Najbolje je, da se diži stena živinskega hleva, da je primerno topla. Pozimi ga obložimo še s slamo.

2. Ko pade sneg in zmanjka zelenja, pokladajmo kokošim zrezane liste od zelja, endivije in podobno; dobra je tudi posušena rdeča detelja ali koprive.

3. Imeti morajo dovolj vode in tudi peska, da se kopljejo v njem.

4. Zjutraj jim pokladajmo mehko krmo, opoldne in zvečer pa zrnje.

5. Skrbimo za snago! Kupičenje odpadkov in njihov izhlapevanje perutnini zelo škoduje.

Organizacija

Slane Kregar:

Mehko, skrivnostno pesem poje Vigred:

Na gričku zelenem vrtiček stoji, ograjen s preprosto ograjo, slično skrivnostni ograji mladih dekliških src. V vrtu tem čudovit grm brsti — podoba mladosti — nežni so cveti njegovi — misli dekliške duše — začudeno zro v bisernem jutru v božji svet.

Ob grmu deklica stoji, oči so njene uprte v nebo in raj odseva v njih. Nad njo v lahnem letu dve ptici — glasnika božja — simbole nosita in pojeta.

Prva poje: „Vero čuvaj prednikov svojih, da ne omagaš v težkih dneh! Lipove listke — simbol so rodu, ki ga vzredila je mati slovenska — presadi v vrt svoj — svoje srce — da zrastejo v silno drevo.“

Druga poje: „Lilijo, cvetko prečudno, rajsko dišečo — simbol nedolžnosti svoje, zakleni v zadnji kotic srca, da kdo ti je kdaj ne izmakne.“

Tako ptici pojeta in deklica zamaknjena posluša. Zre v nebo, oči tam pomoči iščejo, usta nalahno odprta, pol odgovora v njih. Začudenje v izrazu in radost.

Roka je obstala na prsih, kot bi hotela vse to vtisniti v srce.

Poje Vigredi naslovna stran pesem skrivnostno, znano le dušam dekliškim.

Iz orliške centrale.

Slovenska orliška zveza. Orliška podzveza je pri vladi vložila lastna pravila, ki so že potrjena. S tem postane samostojna organizacija, ki pa ostane včlanjena tudi nadalje v JOŽ. Ustanovni občni zbor se bo vršil o božiču, o priliki prosvetno-organizatoričnega tečaja v Ljubljani.

Prosvetno-organizatorični tečaji. V času od 27. do 31. decembra bodo v Ljubljani, v Mariboru, Celju, Novem mestu dvodnevni prosvetno-organizatorični tečaji. Prvi dan bodo predavanja načelne vsebine o prosvetnem, organizatoričnem delu našega ženstva. Posebne važnosti bodo predavanja o ženski izobrazbi in tisku, za kar vlada že zdaj veliko zanimanje tudi od strani doslej neorganiziranega ženstva. K tem predavanjem vljudno vabimo poleg naših članic tudi vse ženstvo, ker se tičejo baš njega. Naše članice imajo pri tem lepo nalogo, da propagirajo za čim številnejšo udeležbo. — Drugi dan

bodo članice polagale izpite iz snovi, ki je bila označena v Odborniku št. 2.

Priloga Vigredi bo v novem letu izhajala izpolnjena na obeh straneh. Urednistvu je prišlo toliko vprašanj glede ročnega dela, gospodinjstva in iz drugih panog ženskega vprašanja. Za enkrat, ker pride opis vzorcev za ročna dela itak na prilogo, bo istotam našla vsaka vprašalka tudi odgovor na svoje vprašanje. Ker bo priloga prinašala risbe na obeh straneh, ji bo cena nekoliko višja, a spričo lepih vzorcev, ki jih imamo že pripravljene, prav malenkostna. Zdi se nam, da bo priloga zaradi svoje razširitve pridobila še mnogo novih naročnic. Ne mislimo agitirati zanj, — saj dobro blago se samo hvali, — a priporočamo jo najtopleje. Zlasti zdaj v zimskih mesecih, ko je več časa, je, kakor posnemamo iz pisem, vsem dekletom zelo dobrodošla.

Sestre! Kako Vam ugaja list v novi obleki?

Sestre sestram.

Orliški krožek Škofja Loka. S temi vrsticami se škofovski orliški krožek prvič oglašava v »Vigredi«. Toda čeprav smo dozdej molčale, smo bile ves čas delavne.

Dne 15. oktobra smo zaključile večerni kuharski tečaj, ki ga je z vso vneto vodila gđc. R. Hartmanova. Čeprav je trajal le šest tednov, smo v njem veliko pridobile. Bile so to obenem prijetne urice, posebno, ker je vladala med vsemi udeleženkami sesterska

harmonija. Vpisalo se nas je v tečaj 12 članic in 2 podporni članici. Gospodična voditeljica je porazdelila delo med udeleženke vsak dan drugače, tako da se je mogla vsaka izmed nas seznaniti z vsako vrsto kuhinjskega opravila. Obenem smo pa kaj rade pomagale druga drugi; če je kaki gojenki delo zastajalo, že se je zagibalo več rok, da ji pomaga. Zadnje dneve smo priredile razstavo; izpadla je v vsakem oziru izvrstno, tudi v gmoinem.

Prvotno proračunani stroški za obisk tečaja so se znatno znižali, to pa vsled blagohotnosti tukajšnjega prosvetnega društva in Ljudske hranilnice, ki sta nam naklonila znatno podporo.

Tudi nam je prosvetno društvo dalo na razpolago društvene prostore za brezplačno razsvetljavo in deloma tudi kuhinjsko posodo. Štedilnik smo si izposodile od Orliške podzveze. Kar je še na kuhinjskem inventarju primanjkovalo, smo prinesle same od doma.

Sestre, poskrbite, da bo tudi Vaš krožek deležen takega tečaja in potem pa porabite ugodno priliko, ne bo Vam žal!

Orliški krožek Hrušica pri Ljubljani. Kako pretresujoče žalostno so zvonovi naznajali vsem, ki so poznali Mici Cerin-Lampičevo, da se je preselila iz te doline trpljenja — v boljšo domovino!

Bila si in ni Te več! Pristala si na večni obali in Gospod je obrisal raz Tvoja uvela lica zadnjo solzo. — Težko, težko, si se poslavljala od svojih najdražjih, saj si imela vse; malo hčerkico, ki je ostala brez skrbne mamice, moža, ki je ostal brez gospodinje in ljubeče žene, in mamico, ki je ostala tako sama — in Ti si pa morala umreti mlada — tako silno mlada ...!

Božja volja se je zgodila! In Gospod vojnih trum bo skrbel, da bo mati hodila s svojim otrokom skozi življenje, četudi je že mrtva!

Ogromna vrsta pogrebcev, ki so Te spremljali na Tvoji zadnji poti, draga Mici, je bila priča kako zelo si bila priljubljena med nami.

»O kako rada bi šla samo enkrat še v Naš dom z Vami,« si dejala pred par tedni, ko smo Te obiskale. Ni Ti bilo dano! Odšla si v »Večni dom« nebeškega Očeta, katerega je on pripravil tistim, ki ga ljubijo.

Pokojno spavaj v dragi domači zemlji štepanjski!

Vneto in vestno si delovala med nami do svoje poroke, zato Ti naj bodo te vrstice v hvaležen spomin. — Članica krožka v Hrušici P...a.

Orliški krožek v Celju. Orlice-Celjanke se nič kaj pogosto ne oglašamo v »Vigredi«, dasi šteje krožek že devet let svojega obstoja. Toda stvari, ki jih zmore z lahkoto vsako društvo, niso nič novega, nič posebnega, in jih zato tudi me nismo hotele objavljati. Ni nas veliko — število zaenkrat zamočimo — nekaj omahljivih je v zadnjih dveh letih odstopilo, množi se pa naš naraščaj, ki šteje zadnji čas že lepo število gojenk in mladenk. Sklenile smo, da hočemo večjo važnost polagati na poglobitev notranjega krožkovskega življenja in delovanja. Ustanovile smo si do bro šolo samopremagovanja in za krepitev volje, abstinenci krožek in Čebelico. Abstinente smo vse članice, Čebelice se prav pridno poslužujemo, že v par mesecih je naša blagajničarka ob majhnih prihrankih posa-

meznih članic zbrala nekaj sto dinarjev. — Dne 30. oktobra, na praznik Kristusa Kralja, smo našo orliško družino posvetile Srcu Jezusovemu. Zjutraj smo skupno vse članice in gojenke pristopile k sv. obhajilu, nato pa se je vršila ljubka slovesnost v društveni sobi pred okrašeno sliko Srca Jezusovega. Veleč. gosp. kaplan Lasbacher nam je v izbranih besedah obrazložil, da je ta dan najlepši, kar jih je že kdaj doživel naš krožek, dan, ki bi se moral v zlatih črkah blesteti v krožkovi kroniki, ko smo si za svojega voditelja in predsednika izvolile samega Kristusa.

Nato je s. predsednica prečitala v imenu krožka molitev posvetitve, sledilo je nekaj primernih deklaracij in pesmi, slovesnost pa je zaključila himna presv. Srcu Jezusovemu, ki jo je zapela vsa orliška družina. Oltarček imajo članice menjevale vsaka en teden v oskrbi. Ob večerih deklških sestankov gori vedno lučka pred sliko. — Pri zadnjem deklškim večeru smo se soglasno pridružile protestu kršč. žen. organizacij glede nemoralnega tiska, in smo sklenile, da bomo dosledno vedno in povsod bojkotirale vse tisto časopisje, ki je nasprotno veri in krščanski morali. Da se pa tako važen sklep ne pozabi, bomo vedno pri vsakem dekl. sestanku ugotovile, koliko nas je, ki se držimo tega sklepa. (Tako kontrolo vodimo tudi glede abstinence.) — Iz zadnje številke »Vigredi« pa smo zvedele, da je naš krožek pri srenjskih tekmah za l. 1926. dosegel 90 točk. Ob koncu stoji vprašanje: Kaj pravi k temu izidu tekm vaš deklški in orliški ponos? Naš odgovor: »Nismo še zadovoljne! Če je letos Središče doseglo 100%, zakaj bi jih prihodnje leto tudi Celje ne!« Bog živi!

Orliški krožek Brežice. Sestram — širom Slovenije prisrčni Bog živi! Nismo se še oglasile na tem mestu, da bi Vam poročale, kako delujemo. Živimo in hočemo živeti lepo orliško življenje. Izobrazujemo se na sestankih, telovadimo in učimo naše male telovadbe in jih navajamo k lepemu življenju, da bode naš orliški rod vedno boljši in srečnejši.

8. septembra je minilo leto, kar je bil pozivljen naš krožek. Sedaj šteje 15 članic, šest mladenk in 12 gojenk. Ni nas veliko, saj živimo v mestu, kjer ljudje nimajo smisla za to, kar je nad vsakdanjostjo. Tudi prostora nimamo, ker drugače bi pri nas lepše cvetelo orliško življenje.

Čeprav nimamo vsega, kar bi potrebovale, vendar smo že večkrat nastopile. Imele smo skupno z odsekom »Miklavžev večer« in »Materinski dan«. Nastopile smo na eks. prireditvi na Polzeli in ves naš krožek je sodeloval 29. avgusta v Dobovi, kjer smo članice nastopile tudi s simbolično vajo »Lepa naša domovina«. Tukaj so nastopile tudi naše najmlajše, 4—5 let stare deklice, ki so izvajale svoje preproste vaje v veliko veselje gledalcev, in bilo je tudi slišati: »Tako je prav, pri malih je treba začeti.«

Zdi se mi, da se počasi tudi Posavčani probujajo in našemu krožku se bliža lepše življenje.

Zadnjo nedeljo v oktobru smo praznovala skupno z odsekom praznik Kristusa Kralja. Zjutraj je bilo skupno obhajilo, popoldne pa smo imele Orlice skromno pa prisrčno slavnost v samostanu. Na sporedu je bilo: dekla-

macije, govor in petje. Iz govora je vsaka članica spoznala, da mora božje kraljestvo utrditi najprej v sebi, potem šele naj ga ponese med ljudstvo. Kajti le na ta način, da svoja srca očistimo sovraštva in egoizma, jih napolnimo z ljubeznijo in prepričanjem, da smo vsi ljudje bratje in sestre v Kristusu, bo nastopil mir med narodi. Bog živi!

Drobiž

Uredniška molčečnost.

Otilija. Spisek »Moja Hilda« je jezikovno čedna stvarca. Zamisel je pa premalo do- ločno obdelana, da bi zgrabilo v srcu in doseglo smoter. Tudi je take vrste snov zelo težko umetniško obvladati tako, da bi bilo prav v vsakem oziru. Kaj bi rekla na pr. medicinska veda o koncu? Kaj psihologija in fiziologija? Treba je misliti na vse!

Iva. Opažamo napredek. Prebirajte dobre pesnike! Vse troje, nekoliko popravljenno, porabimo prilično.

Mirta. V Vaših verzih »Zadnji cvetovi« so bile nekatere dolgovčnosti, ki jih je bilo treba odstraniti in tako okrajšati. Jezik Vam dela težave; ali ni slovenščina Vaš materinski jezik?

Veika solza. Verzi »V zvezdni noči« ne povedo nič novega, dasi so rime deloma dobre, le preveč se ponavljajo. Pesem »Ve- triču« prinese Vigred o priliki.

S. K. »Kapelica v gozdu« je druga izdaja Rože Marije en miniaturni in ji tako zelo po- dobnost, da je par let ne moremo porabiti. — Ali ni tudi preočividno posnemanje Meška (seveda v slabem pomenu besede)?

Gospod F. M., Maribor. Prav lepa hvala, pa bil je že v tiskarni drug nekrolog; zato oprostite! Morebiti pa drugič kaj? Prosimo!

Jelka. Priobčimo pozneje ob primerni priliki. Za november je bilo prepozno.

Vsem čitateljicam prav vesel in srečen božič in milostipolno novo leto!

V oceno smo prejeli:

Sveti Stanislav Kostka. Življenjepis. Za 200 letnico kanonizacije (31. XII. 1926) spisal Martin Štular, vzgoj. vodja v zavodu sv. Sta- nislava. Str. 176 s šestimi slikami.

O prazniku Vseh svetnikov se bere pri sv. maši Razodetje sv. Janeza: »Potem sem videl veliko množico... iz vseh rodov in na- rodov in jezikov, stoječo pred prestolom bo- žjim vpričo Jagnjeta.« Med temi rodovi in narodi in jeziki smo seveda zastopani tudi Slovani, posebno odlično pa katoliški Pol- ljaki. V najviharnejši dobi, v 16. stoletju, ko se je luteranstvo z vso silo širilo po Evropi, je dala Poljska cerkvi tri izredne zagovornike katoliške vere, ki so vsak po svoje ne- izmerno koristili svoji domovini, pa tudi ve- soljni cerkvi: svetega škofa, pozneje kardi- nala St. Hozija (1504—1579), velikega orga- nizatorja in učenjaka; o. Petra Skargo D. J. (1536—1612), slovečega govornika, ter Benja- mina med svetniki Stanislava Kostko. Stani- slav, ki je umrl v cvetu let, v osemnajstem letu svojega življenja, je bil tudi v pobož- nosti sin svojega naroda: globokočustven, po- strežljiv, priazen. Samo srce ga je bilo. Nje- gova otroško preprosta pobožnost do Marije in sv. Evharistije, je že takrat imela čudovito privlačnost do src sodobnikov, zlasti dija- kov, in jo ima v nezmanjšani meri še danes.

Videli smo že morda kje sliko, kako Stani- slava angel obhaja, ali kako mu — v bolezni — Marija da Dete božje v naročje; toda po- sebne razlage v našem jeziku še nismo čit- ali. Zdaj imamo v tej knjigi i slike i tem-eljit življenjepis, prvi v slovenskem jeziku, obenem pa spisan po najboljših virih; obšir- nejšega niti Poljaki sami nimajo. S to lepo knjigo tudi mi Slovenci res vredno in do- stojno proslavljamo dvestoletnico kanoniza- cije tega slovanskega svetnika. — Očetje Dr. Jezusove, pisatelj, tiskarna v Kranju, vsi so se pošteno potrudili, da so nam podarili to lepo knjigo.

Naj bi jo vsi vzgojitelji oskrbeli svojim učencem, starši svojim otrokom kot Miklav- žev, božični ali novoletni dar.

Spada pa tudi v knjižnico vsakega orlov- skega odseka, orliškega krožka, Kat. prosvet- nega društva, vsake Marijine družbe. Od sv. Stanislava se moremo vsi učiti posebno dvojnega, v naših časih tako potrebnega: lju- bitti Marijo in sv. Evharistijo.

Knjiga ima tudi 6 lepih slik in prav lično, izvirno zunanjo obliko iz šole našega veli- kega umetnika, g. prof. Plečnika. Sezite po knjigi in berite jo!

Knjiga se dobi pri: Upravi »Glasnika«, Ljubljana, Zrinjskega 9, za nizko ceno: bro-

širan izvod 20 Din (s pošto 21.50 Din), v polplatno vezan 25 Din (s pošto 27 Din), v celoplatno 30 Din (s pošto 32 Din).

Molière, Scapinove zvijače. Komedija v treh dejanjih. Prevel Niko Kuret. Ljudski oder. VIII. zvezek. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. 1926. Cena 18 Din. — Ljudski oder nam je prinesel to pot veseloigro svetovnega slovesa in 250 letne praktične preizkušnosti na vseh gledališčih sveta. Igra zahteva prav malo odrskega aparata (boljšo dobo) in se lahko igra v rokokokostumu ali pa v današnjih oblekah in moderni noši. Sedem moških in tri ženske vloge, to je vse, kar stavi zahtev igrar na igralsko osebje. Igra je vsa polna dovtipov in je prebogata na komično-smešnih situacijah in položajih. Bralac in gledalec se bosta nasmejala od prvega prizora pa do zadnjega prav do solz. Ako je pa še igralec Scapina dober komik, bo odmevala dvorana bučnega smeha in ljudje, bodo še tedne in tedne govorili o dveh urah neprisiljenega in res elementarnega smejanja. Za predpust bo naravnost dobro došla vsem podeželskim odrom, ki nimajo pripravnih veseloiger in burk, katere pa občinstvo odločno zahteva. Poštena in smešna igra je pač najboljša nadomestilo za ples in pijančevanje v predpustno vselem času. Igra je pri Slovencih še neznana. Zato naj se je pa odri ne boje; kupite, berite in igrajte! In videli boste — društveni blaginjak se bo smejal, ker bo štel denar dvakratne vpriporitve, vsi igralci bodo veseli krasnih komičnih vlog in občinstvo bo nad vse zadovoljno. V predgovoru najde društveni voditelj vse potrebno, kar potrebuje pri vpriporitvi ali pa za predavanje kot uvod. Zadnji čas je, da se seznanijo Slovenci z literaturo prijateljskih nam Francozov. In Molière je najboljši francoski, da najboljši svetovni pisatelj veseloiger. Zato smo prepričani, da bodo Scapinove zvijače kmalu tako ponarodele in se pri nas priljubile, kot »Deseti brat« ali pa »Mlinar«. V opombah za igralce najde igralec in režiser kratko, a izčrpan orisan značaj svoje vloge. Scenarij bo dobro služil vsaki vpriporitvi. Igra je modernizirana in prirejena tako, da njena 250 letna starost nikjer ne moti. Kljub letom je še vedno mlada, živa in resnična. Vrhutega pa ima še visoko literarno vrednost, za kar jamči ime Molière. Dosedaj zbirka »Ljudski oder« se ni prinesla nobene burke in veseloigre, sedaj so »Scapinove zvijače« zamašile to vrzel in naši podeželski režiserji bodo imeli za predpust igro, ki bo res predpustno vesela in razposajena, a obenem dostojna in literarne vrednosti. Prepričani smo, da si utare VIII. zvezek Ljudskega odra pot na oder zadnje gorske vasi, zakaj smejejo se ljudje povsod radi in je igra povsod

lahko vpriporljiva in 10 igralcev premore vsak oder. Eno samo hibo imajo »Scapinove zvijače«, to namreč, da je Slovenci vsaj deset let prej že nismo poznali.

Revček Andrejček. Ljudska igra v petih dejanjih. Za slovenske odre priredil Adolff Robida. Pevske točke uglasbil Marko Bajuk. 1926. V Ljubljani. Založila Jugoslovanska knjigarna. Ljudski oder IX. zvezek. Cena za igro 18 Din, za pevske točke 20 Din. — Ze precej časa je igra »Revček Andrejček« v knjigotržju pošla. Povpraševanje po njej je bilo pa veliko. Zato moramo z veseljem pozdraviti to novo prireditev, zlasti ker je zelo praktična in domačim razmeram prilagodena. »Revček Andrejček« je pri nas tako udomačen, da velja že za Slovenca. Igra ima na sebi vse lastnosti, da se vsakomur priljubi in prikipi. Bogato dejanje, resni prizori, komične scene za zabavo in smeh, mlada ljubezen, trpljenje starih onemoglih poslov, ki postanejo končno občinski reveži, malomeščanske epizode, petje in pouk v neprisiljeni besedi, vse to govori za priljubljenost igre. Značaji oseb so risani ostro in resnično. Zato pa nudijo igralcem obilo prilike, da pokažejo ves svoj talent. Igra ima zdravo, poučno jedro in visoko etično vrednost. Ljudstvo, zlasti podeželsko, zahteva narodnih iger in dokler nimamo dovolj izvirnih slovenskih del, moramo biti s prevodi dobrih iger zadovoljni. Oseb ima »Revček Andrejček« 20, 14 moških in 6 ženskih, vendar je igra prirejena tako, da se lahko igra z 9 moškimi in 4 ženskami vlogami. Scenarij je preprosta in jo zmore lahko tudi najmanjši oder, kar je v opombah natančno razloženo. Sploh so režijske opombe in karakterizacija oseb poglavje, ki bo izborno služilo vsakomur, bralcu in igralcu, ker so podane z večjo roko in odrsko prakso in vsebuje 16 tiskanih strani! Pevske točke je zložil Marko Bajuk v lahkem narodnem slogu. Ta izborni poznavalec s slov. narodne pesmi je zadel preprosto melodijo in jo združil s prav preprosto spremljavo, ki se da igrati tudi na harmoniju. Vsak vaški organist jo zmore. Pevske točke se pa lahko brez vsake škode za igro izpuste, ker so za vpriporitev vsa ta mesta dana v oklepaj. Zbirka »Ljudski oder« je izdala za letošnjo sezono »Scapinove zvijače« in resno šaljivo narodno igro s petjem »Revček Andrejček«. Sledil bo v kratkem še »Krivoprisežnik«, ki je v prvi izdaji že razprodan. Tako bodo naši podeželski odri za letošnjo sezono preskrbljeni s tremi izvrstnimi igrami, in si režiserjem ne bo treba beliti glave z repertoarjem. Za december »Revčka«, za predpust »Scapinove zvijače«, za marec »Krivoprisežnika« in za post »Mlinar« in njegova hči« bodi geslo vseh odrov.

Izhaja vsak mesec. — Za članice je list plačan s članarino, za druge znaša naročnina 25 Din; za inozemstvo 32 Din. List izdaja Orliška podzveza (Anica Lebar) v Ljubljani. — Uredništvo in upravnništvo je v Ljudskem domu.

Odgovorna urednica: Zvona Primčeva.

Za Jugoslovansko tiskarno: Karel Čeč.

NOVA ZALOŽBA

LJUBLJANA, KONGRESNI TRG 19

*Vse
pisarniške potrebščine
Vse knjige*

**PRIPOROČAMO
NAŠO DOMAČO**

**KOLINSKO
CIKORIJO!**

Zavarujte svoje življenje, poslopje, premičnine, pri

**Vzajemni zavarovalnici
v Ljubljani, Dunajska cesta 17**

Podružnice:

CELJE

Breg št. 33

ZAGREB

Pejačevićev trg 15

SARAJEVO

Vrbanja ulica št. 4

TISKARNA: JUGOSLOVANSKA KLIŠARNA:

izdelovanje vseh vrst
tiskovin, knjig, revij,
priprosti in umetniški
tisk v eni in več barvah

LITOGRAFIJA:

izvrševanje vsakovrst-
nih ilustracijskih del,
eno- in večbarvnih,
potom kameno-tiska,
offset-tiska in alumi-
nijevega tiska: plaka-
tov, etiket, reklamnih
tiskovin, vrednostnih
papirjev etc., po last-
nih osnutkih ali načrtih
naročnikovih

**TISKARNA
V LJUBLJANI**

**CRKOLIVNICA
GALVANOPLASTIKA
STEREOTIPIJA**

**PRVOVRSTNA IZVRŠITEV
UMERJENE CENE**

dobavlja vse vrste
klišejev po risbah, pe-
rorisih, fotografijah,
akvarelnih in oljnatih
slikah za reprodukcijo
v eno- ali večbarvnem
tisku, v poljubni ve-
likosti in obliki

BAKROTISKARNA:

enobarvni bakrotisk
najrazličnejših umet-
niških ilustracij, časo-
pisov, revij, albumov,
propagandnih tisko-
vin, razglednic etc.

To je veselje, taka pena!

Kdor uporablja „GAZELA“-
milo, ima prijetno delo in je
hitro gotov. Iaz ne presem
nikdar z drugim kakor z
„GAZELA“-milom.

**GAZELA
MILO**